

DOCTOR HONORIS CAUSA

Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach

Profesor
Zoltán Kövecses

DOCTOR
HONORIS
CAUSA

Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach

SENAT UNIWERSYTETU
Jana Kochanowskiego w Kielcach

na wniosek

RADY WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO

Uchwałą z 24 listopada 2016 roku

nadał tytuł

DOKTORA HONORIS CAUSA

Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi

Wybitnemu językoznawcy, niestrudzenie odkrywającemu istotę
ludzkiego poznawania rzeczywistości, badaczowi metafory konceptualnej,
inspirującemu współczesną myśl językoznawczą na świecie

Kielce, 24 marca 2017 roku

PROMOTOR

prof. zw. dr hab. Marek Ruszkowski

DZIEKAN

dr hab. Janusz Detka, prof. UJK

REKTOR

prof. zw. dr hab. Jacek Semaniak

John L. ...

Laudacja

*prof. zw. dr. hab. Marka Ruszkowskiego z okazji nadania
Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi tytułu doktora honoris causa
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach*

Magnificencje, Prześwietny Senacie, Dostojny Doktorze,
Szanowni Państwo!

Dzisiejsze posiedzenie Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach ma charakter nie tylko uroczysty, ale przede wszystkim wyjątkowy. Honorowy doktorat naszej Uczelni zechciał przyjąć Profesor Zoltán Kövecses – wybitny językoznawca kognitywista o niekwestionowanym dorobku naukowym, uczoney nie tylko europejskiego, ale wręcz światowego formatu. Po raz pierwszy to zaszczytne wyróżnienie otrzymuje lingwista spoza naszego kraju.

Dostojny Doktor od wielu lat pracuje na stanowisku profesora lingwistyki na Wydziale Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie. Jego zainteresowania koncentrują się przede wszystkim na językoznawczej koncepcji metafory oraz na relacjach między językiem, umysłem i kulturą. W swoich rozprawach podejmuje zagadnienia związane z konceptualizacją emocji, metaforą, idiomatycznością, slangiem amerykańskim i amerykańską odmianą języka angielskiego. Zajmują go zwłaszcza procesy

poznawcze odgrywające rolę w determinowanym kulturowo tworzeniu znaczeń. Badacz przyjmuje bowiem, że to właśnie znaczenie konstytuuje się jako nieodzowny składnik kultury. Pokazuje rolę procesów poznawczych w nadawaniu znaczeń otaczającemu światu, w opisie języka, w wyjaśnianiu zjawisk społecznych i kulturowych. Poświęca uwagę znaczeniu jako konstruktowi zależnemu od cielesnego i kulturowo-społecznego doświadczenia. Za podstawowe zadanie językoznawstwa kognitywnego uważa stworzenie opisu funkcjonowania ucieleśnionego i współtworzonego przez kulturę umysłu w relacji do języka i kultury. Zajmuje się teorią zmienności metafory w aspekcie inter- i intrakulturowym oraz tym, jak metafora może pomóc w rozumieniu kultury i społeczeństwa.

Zoltán Kövecses jest reprezentantem powstałego w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku paradygmatu badawczego, jakim jest lingwistyka kognitywna. Kognitywizm ma źródło w kilku dyscyplinach: psychologii, semantyce generatywnej, etnolingwistyce i filozofii języka, stąd pojawiające się w rozprawach Dostojnego Doktora przekonanie, że znak językowy odsyła do doświadczenia ludzkiego, do określonej interpretacji świata, która dokonuje się w umyśle człowieka.

Zoltán Kövecses, podejmując zagadnienie związków między językiem, umysłem a kulturą, koncentruje się na ogólnych właściwościach ludzkiego umysłu i pokazuje, że jednakowo ważne są: natura wiedzy, sposób, w jaki człowiek tę wiedzę zdobywa, i sposób reprezentacji wiedzy w umyśle. Umysł bowiem nie tylko wyposażony jest w wiele zdolności:

intencjonalność, uważność, percepcję, emocje, sny, osobowość, wolę, myślenie, pamięć, przeświadczenia, zdolność uczenia się i zdolność posługiwania się językiem, ale kierują nim określone operacje poznawcze, na przykład kategoryzacja, punkt widzenia, układ figura – tło, rozumienie schematów wyobrażeniowych, różne sposoby obrazowania, takie jak metafora i metonimia. Operacje te stają się podstawowymi narzędziami analizy semantycznej. Zoltán Kövecses w swoich pracach rozważa kwestie związane z wybranymi właściwościami umysłu, pokazując, jak bardzo nasze myślenie jest uzależnione od człowieka jako podmiotu poznania, od ludzkich doświadczeń i sposobu postrzegania świata. To nasze ciało pełni decydującą funkcję w konstruowaniu umysłu w takiej postaci, w jakiej się nim posługujemy. Myślenie bowiem ma charakter cielesny. Kategorie umysłu podlegają definiowaniu w cielesnej interakcji ze środowiskiem. Język jest podobny do innych zdolności poznawczych umysłu, jego kluczowym komponentem nie jest forma, ale znaczenie i konceptualizacja. Znaczenie jest więc nierozzerwalnie związane z cielesnością i ucieleśnieniem. Świat ma w przeważającej mierze nieustrukturyzowany charakter i to my jako jego obserwatorzy zwykle odpowiadamy za jego strukturalizację. Język może kształtować nasz sposób myślenia.

Zoltán Kövecses twórczo rozwija koncepcję metafory, którą omówili w 1988 roku George Lakoff i Mark Johnson (*Metaphors We Live By*), przyjmując, że metafora jest nie tylko ozdobnikiem stylistycznym, ale stanowi centralny skład-

nik codziennego posługiwania się językiem, który wpływa na nasz sposób postrzegania, myślenia i działania. To metafory kierują naszym myśleniem i językiem. Zdolność pojmowania doświadczeń za pośrednictwem metafory jest szóstym zmysłem człowieka. Metafory cechuje pewna uniwersalność (według Kövecsesa „względna uniwersalność”): metafora jest zjawiskiem właściwym umysłowi, mózgowi i ciału – czyli takim aspektem funkcjonowania człowieka, które mają charakter uniwersalny (SZCZĘŚCIE TO GÓRA; ŻYCIE TO PODRÓŻ; CZAS TO PIENIĄDZ). W przeciwieństwie do wielu językoznawców kognitywnych Zoltán Kövecses uważa, że doświadczenie cielesne nie jest jedyną płaszczyzną, na podstawie której można tworzyć uniwersalne metafory, pisze bowiem: „Uniwersalna somatyczna podstawa, na której można budować uniwersalne metafory, nie jest wykorzystywana przez różne języki i ich odmiany ani w taki sam sposób, ani w tym samym stopniu”. Posługuje się koncepcją „różnicowanego ogniska doświadczenia” i „różnicowanych preferencji i stylów poznawczych”.

Dostojny Doktor zakłada, że metafora może być w dużej mierze zależna od kultury, w której ramach funkcjonuje; na tym polega jej zmienność lub wariantywność: oprócz uniwersalnej metafory funkcjonującej ponadkulturowo ŻYCIE TO OGIEŃ, można wyróżnić metafory, według których dla Węgrów ŻYCIE TO KOMPROMIS, ŻYCIE TO WOJNA, a dla Amerykanów ŻYCIE TO GRA, ŻYCIE TO CENNA RZECZ. Różnice mają uzasadnienie przede wszystkim w his-

torii narodów, ale także w historii osobistej, co uwidacznia się w metaforyce stosowanej przez pisarzy i poetów.

Zoltán Kövecses pokazuje, że procesy poznawcze sprzyjają obdarzaniu znaczeniem wielu zjawisk społecznych i kulturowych. Tworzenie pojęć i stereotypów pozwalających człowiekowi funkcjonować w rzeczywistości czy struktura myśli politycznej to także sposób objaśniania znaczenia w różnych sferach społeczno-kulturowych. Analizując język w jego ujęciach metaforycznych, możemy wyjaśnić wiele zjawisk politycznych zachodzących we współczesnym świecie i zrozumieć wiele wyborów politycznych. Jak dowodzi George Lakoff, „idee są bowiem podstawami myślenia, a język jest ich nośnikiem, aktywującym je w naszym umyśle”.

Umysł jest kształtowany zarówno przez doświadczenia cielesne, jak i kulturowo-społeczne. Schematy wyobrazeniowe, metafory powstają w odniesieniu do ciała, ale ulegają także wpływom kultury. Umysł i jego wytwór, jakim jest znaczenie, są „jednocześnie ucieleśnione i zależne od kultury”, stąd też za podstawowe zadanie językoznawstwa węgierski badacz przyjmuje „opisanie funkcjonowania ucieleśnionego, a zarazem współtworzonego przez kulturę umysłu w odniesieniu do języka, a także poza nim, w szeroko pojmowanej rzeczywistości społeczno-kulturowej”.

Człowiek, który posługuje się językiem, wykorzystuje swoje ciało i jego interakcje ze środowiskiem naturalnym i kulturowym jako podstawę konceptualizowania relacji przestrzennych. Metafory mogą się więc różnić, różnią się bowiem

ludzkie doświadczenia i sposób wykorzystania odrębnych procesów poznawczych.

Dostojny Doktor, analizując język, opisuje system poznawczy człowieka. Widzi dwustronne relacje między poznaniem, które kształtuje użycie języka, i językiem, który wywiera wpływ na myślenie. Na nowo patrzy na koncepcję Sapira-Whorfa (relatywizmu językowego), wskazując, że język rzeczywiście wpływa na ludzki sposób myślenia o świecie. Badania nad językiem (znaczeniem w języku) są „niewielką częścią ogólnej działalności sensotwórczej, w którą jest zaangażowany każdy człowiek – niezależnie od tego, jakim językiem się posługuje i w jakim społeczeństwie żyje”.

Profesor Zoltán Kövecses jest autorem wydanej w Polsce książki *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie* (2011), która została przyjęta z wielkim uznaniem przez polskich językoznawców. Praca ta stanowi swoisty przewodnik po językoznawstwie kognitywnym, ukazuje wszechstronne możliwości zastosowania lingwistyki kognitywnej w studiach nad ludzką zdolnością tworzenia znaczeń w języku i poza językiem, a więc w szeroko pojętej kulturze.

Profesor współpracuje ze światowej sławy kognitywistami: George’em Lakoffem, Markiem Turnerem, Ronaldem Langackerem. Uczestniczy w życiu naukowym polskich środowisk kognitywistycznych, jest zapraszany jako panelista na konferencje naukowe organizowane przez Polskie Towarzystwo Językoznawstwa Kognitywnego. Współpracuje również z językoznawcami Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Dostojny Doktor ma bardzo duże osiągnięcia w pracy leksykograficznej, jest bowiem autorem 15 słowników (węgiersko-angielskich, angielsko-węgierskich i innych), za które otrzymał Nagrodę Profesora László Országha w 2004 roku oraz Quality Award w 2000 roku. Aktywnie uczestniczy w międzynarodowym życiu naukowym: był stypendystą Fulbright Foundation, American Council of Learned Societies i Węgierskiej Akademii Nauk.

Jego prace, publikowane prawie wyłącznie w języku angielskim w prestiżowych wydawnictwach, na trwałe weszły do dorobku światowej lingwistyki. Tylko spośród najważniejszych należy wymienić ponad 90 artykułów naukowych oraz 16 monografii, wśród których warto wspomnieć o: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988. Książki autorstwa Profesora Kövecsesa doczekały się ponad 30 recenzji w międzynarodowych czasopismach naukowych.

Bohater dzisiejszej uroczystości zasiada w radach naukowych wielu znanych międzynarodowych czasopism naukowych, między innymi w „International Journal of Cognitive Linguistics” czy „Metaphor and Symbol”, jest współredaktorem pisma „Cognitive Linguistic Studies”. Jest również członkiem International Cognitive Linguistics Association. Wykładał na wielu uniwersytetach w Europie, Stanach Zjednoczonych i Chinach: na Uniwersytecie Nevady w Las

Vegas, Uniwersytecie Stanowym Rutgersa, Uniwersytecie Massachusetts-Amherst, Uniwersytecie w Hamburgu, Uniwersytecie w Odense, Uniwersytecie w Granadzie, Kalifornijskim Uniwersytecie Stanowym w Los Angeles i Berkeley, Uniwersytecie Paryskim, Uniwersytecie w Heidelberg, czterech uniwersytetach w Pekinie. Był organizatorem lub współorganizatorem kilku bardzo znaczących konferencji międzynarodowych. Pełnił liczne funkcje administracyjne na Uniwersytecie Loránda Eötvösa w Budapeszcie oraz w Węgierskiej Akademii Nauk.

Warto także wspomnieć o tym, że Profesor Zoltán Kövecses w latach 1960–1980 był wybitnym waterpolistą. Kilkakrotnie reprezentował w piłce wodnej Węgry, a dwukrotnie wziął udział w Akademickich Mistrzostwach Świata.

Trudno w krótkim wystąpieniu scharakteryzować całość dokonań Dostojnego Doktora. Bez wątpienia należy jednak stwierdzić, że dorobek naukowy Profesora Zoltána Kövecse-sa, Jego pozycja w lingwistyce europejskiej i światowej, liczba cytowań Jego prac w literaturze językoznawczej, która przekracza jedenaście tysięcy, oraz osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne w pełni predestynują Go do otrzymania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Wraz z przyjęciem tego wyróżnienia staje się członkiem naszej akademickiej społeczności. Przyjmujemy to z wielką radością i nadzieją na owocną współpracę naukową.

Ad multos annos!

prof. zw. dr hab. Marek Ruszkowski

Opinia

o dorobku naukowym Profesora Zoltána Kövecsesa w związku z procedurą nadania Mu tytułu doktora honoris causa przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Przygotowanie recenzji dorobku naukowego Profesora Zoltána Kövecsesa nie jest prostym zadaniem. Już sama jego objętość budzi nieśmiałość i podziw: kilkanaście monografii i trudne do policzenia artykuły – ponad sto w każdym z dwóch języków, w których Profesor pisze swoje prace: angielskim oraz ojczystym węgierskim.

Profesor Zoltán Kövecses jest absolwentem Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie, który ukończył w 1972 roku. Najwcześniejsze publikacje pochodzą z pierwszych lat po uzyskaniu dyplomu i zapowiadają przyszły rozwój naukowych zainteresowań badacza, który miał się stać jednym z najwybitniejszych europejskich przedstawicieli językoznawstwa kognitywnego: rozważania na temat roli sportu jako modelu życia codziennego (przedstawione w pisanych po węgiersku artykułach z lat 1975 i 1976) doprowadziły do ogólniejszych przemyśleń na temat semantyki sportu (1976). Semantyka i, szerzej, semiotyka, miały się stać głównym polem badawczym Zoltána Kövecsesa, a zainteresowanie teorią prototypów (pisał na ten temat w artykule *Texts and the Prototype Theory of Meaning* opublikowanym

w 1978 roku) w naturalny sposób skierowało Go ku rodzącemu się na początku lat osiemdziesiątych XX wieku językoznawstwu kognitywnemu.

W wydanej w 1986 roku monografii *Metaphors of Anger, Pride, and Love. A Lexical Approach to the Structure of Concepts* można znaleźć odniesienie do wydanej rok później [sic!] klasycznej już pracy George'a Lakoffa, będącej obszernym wykładem stworzonej przez Amerykanina kognitywnej teorii metafory. Obecność tego odniesienia świadczy o tym, że Kövecses znał monumentalną książkę Lakoffa jeszcze zanim ukazała się drukiem; współpraca obu naukowców miała zresztą zaowocować wspólną publikacją (*The Cognitive Model of Anger Inherent in American English*, 1987), która zyskała sobie wybitną pozycję w świecie nauki, stając się źródłem inspiracji dla wielu badaczy, także w Polsce (por. na przykład prace Agnieszki Mikołajczuk czy Iwony Nowakowskiej-Kempny).

W chwili wydania swojej pierwszej monografii napisanej w duchu językoznawstwa kognitywnego jej Autor był już uznanym badaczem metafory jako narzędzia językowego wyrażania emocji; książka zawiera liczne odniesienia do prac wybitnych przedstawicieli językoznawczego kognitywizmu. Wielu Profesor znał osobiście i z wieloma konsultował swoją książkę; we wstępie wymienił naukowców o światowej sławie – takich jak Wallace Chafe, Charles Fillmore, Paul Kay, George Lakoff, Ferenc Kiefer czy Jef Verschueren – dobrze znanych także polskim językoznawcom – z którymi Autor współpracował także podczas swoich pobytów w USA.

A było tych pobytów niemało: Zoltán Kövecses pracował, wykładał i prowadził ćwiczenia ze studentami na wielu amerykańskich uczelniach: na Uniwersytecie Nevady w Las Vegas, na Uniwersytecie Stanowym Rutgersa, na Uniwersytecie Massachusetts-Amherst i na Kalifornijskim Uniwersytecie Stanowym w Los Angeles i Berkeley.

Pobyty w USA zaowocowały licznymi publikacjami stanowiącymi wyraz zainteresowania Profesora Kövecsesa językiem i metodologią jego nauczania. W 1996 roku ukazał się po węgiersku przeznaczony dla amerykańistów przegląd głównych społecznych, geograficznych i etnicznych odmian amerykańskiej angielszczyzny (*Az Amerikai Angol. The Voice of America*); cztery lata później w Kanadzie wydano książkę *American English. An Introduction* (2000), w której różnice między różnymi odmianami amerykańskiej angielszczyzny zostały ukazane na szerokim tle kulturowym i historycznym. W tym samym roku w Budapeszcie wyszła kolejna książka z tej serii tematycznej: *Bridge One: British and American Differences for Learners of English*. Poszczególne rozdziały zostały poświęcone systemowym różnicom między obiema odmianami języka; po każdym rozdziale następują ćwiczenia, a całość uzupełnia taśma z nagraniami i słownik.

Prace poświęcone odmianom angielszczyzny i nabywaniu języka pozornie odbiegają od głównego nurtu naukowych zainteresowań Profesora Kövecsesa, ale jest to naprawdę rozbieżność jedynie pozorna: szerokie tło, na którym Autor ukazuje poszczególne odmiany języka angielskiego w USA

oraz ich kulturowy kontekst i umocowanie w procesach poznawczych, wpisują się w kognitywną teorię języka, która stanowi ramę naukowych poszukiwań Profesora. W latach 2000–2008 w tomach zbiorowych dotyczących zastosowań językoznawstwa kognitywnego w dydaktyce języków obcych pojawiło się kilka artykułów Jego autorstwa podpowiadających nauczycielom języków sposoby zastosowania instrumentarium językoznawstwa kognitywnego do nauczania idiomów (*A Cognitive Linguistic View of Learning Idioms in an FLT Context* w niemieckiej serii LAUD, 2000) oraz słownictwa (*Metaphor in Vocabulary Teaching*, 2008; *Using Conceptual Metaphors and Metonymies in Vocabulary Teaching*, 2008; oba we współautorstwie z badaczkami węgierskimi: Mártą Beréndi i Szilvią Csábi). Prace te mają w moim odczuciu szczególną wartość: są jednymi z pierwszych udanych prób zastosowania teorii językoznawstwa kognitywnego i zbudowanego na jej podstawie modelu gramatyki w dydaktyce języka.

W ten sam nurt wpisuje się działalność Profesora Kövecsesa jako leksykografa; także na tym polu ma on niebagatelne osiągnięcia. W latach 1989–2003 ukazały się słowniki slangu – angielsko-węgierski i węgiersko-angielski (1989, 1991), czterotomowy ilustrowany słownik idiomów angielskich (we współautorstwie; 1998), słownik slangu węgierskiego (1998), słowniki angielsko-węgierski i węgiersko-angielski (we współautorstwie; 1998, 1999), i wreszcie słowniki idiomów – angielsko-węgierski (2001) i węgiersko-angielski (2003). Wiele z nich było wznawianych; przyniosły Profeso-

rowi prestiżowe nagrody (Węgierska Nagroda Jakości, 2000; Nagroda Profesora László Országha, 2004).

Wśród językoznawców w Europie i poza nią Profesor Kövecses jest jednak znany przede wszystkim jako wybitny badacz metafory. Zakres tych badań najlepiej określa tytuł monografii z 2006 roku: *Language, Mind and Culture. A Practical Introduction*. (Monografia jest dostępna w Polsce dzięki doskonałemu przekładowi autorstwa Anny Kowalcze-Pawlik i Magdaleny Buchty; Kraków 2011). Celem Autora jest ukazanie złożonych relacji między językiem, umysłem i kulturą oraz próba znalezienia odpowiedzi na pytanie o to, w jaki sposób człowiek nadaje sens – i językową formę – swojemu doświadczeniu. Przyjmując ramy teoretyczne wypracowane przez twórców kognitywnej teorii i modelu języka, Kövecses postuluje jednocześnie konieczność rozszerzenia badań nad językiem na sferę kultury, pomijaną niemal zupełnie we wcześniejszych badaniach. W monumentalnej monografii omawia liczne aspekty procesu tworzenia znaczeń – kategoryzację, status i sposoby porządkowania ludzkiej wiedzy o świecie, oraz procesy konstruowania świata na podstawie wiedzy, kultury i doświadczenia. Spora część książki została poświęcona podstawowym procesom poznawczym, których badanie stanowi jądro wszystkich niemal prac Profesora: mechanizmom leżącym u źródeł metonimii i metafory.

Kognitywna teoria metonimii (rozwijana w ramach językoznawstwa kognitywnego przez niemieckiego badacza Güntera Raddena, będącego współautorem pionierskich prac

Zoltána Kövecsesa z lat 1998 i 1999), podobnie jak teoria metafory wypracowana przez George'a Lakoffa i rozwijana przez jego uczniów oraz współpracowników, była oczywiście od dawna przedmiotem zainteresowania językoznawców różnych okresów i różnych orientacji. Niezaprzeczalną zasługą Profesora Kövecsesa jest postulat, w którego myśl metonimia i metafora są nie tylko podstawowymi procesami poznawczymi, jakimi dysponuje ludzki umysł, ale mają one także istotne wymiary kulturowe i psychologiczne. Profesor rozwija i uzasadnia ten postulat w większości swoich monografii i artykułów. Już najwcześniejsza z nich – wydana w 1988 roku, tuż po uzyskaniu przez Kövecsesa „wyższego doktoratu” w Węgierskiej Akademii Nauk – *The Language of Love. The Semantics of Passion in Conversational English* („Język miłości. Semantyka namiętności w mówionej angielszczyźnie”) – zapowiada twórcze połączenie wszystkich głównych wątków: tworzenie znaczeń i rola uczuć, w pragmatycznie definiowanym kontekście komunikacyjnym. Metafora jako podstawa badania sposobów tworzenia pojęć emocji i mówienia o emocjach jest tematem kolejnej książki, wydanej dwa lata później (1990) i zatytułowanej *Emotion Concepts* („Pojęcia emocji”). W monografii omówione zostały cztery emocje: gniew, strach, duma i szacunek. Kolejna praca – wydana w 2000 roku *Metaphor and Emotion. Language, Culture and Body in Human Feeling* („Metafora i emocje: język, kultura i ciało w odczuwaniu ludzkim”), dowodzi tezy, że ludzki umysł dokonuje konceptualizacji emocji, wykorzystując me-

chanizmy metonimii i metafory głęboko zakorzenione w codziennym doświadczeniu człowieka w zderzeniu z otaczającą go rzeczywistością. Konceptualizacje przybierają kształt konkretnych wyrażeń językowych. „Metafory emocji” natomiast wylaniają się z prawidłowości powstających w powtarzonym fizycznym doświadczeniu, a ponieważ owo doświadczenie jest w znacznej mierze uniwersalne, uniwersalne będą także metafory, definiowane w kognitywnym modelu jako „metafory pojęciowe”. Zoltán Kövecses wykazuje, że uniwersalne aspekty procesu metaforyzacji łączą się w ramach jednego spójnego systemu z aspektami kulturowymi oraz efektami fizjologicznych procesów zachodzących w ludzkim ciele. Takie holistyczne, wieloaspektowe podejście nadaje tekstom Profesora cechę właściwie pojętej interdyscyplinarności, co ujawnia się w różnorodności wydawnictw, w których publikuje on swoje teksty: to nie tylko specjalistyczne „Cognitive Linguistics Studies” czy „Language and Cognition”, ale także takie wydawnictwa, jak „Cognitive Psychopathology”, pisma literackie „Metaphor and Symbol” i „Language and Literature”, „Semiotica”, „Applied Linguistics”, „Journals of Social and Personal Relationships” czy „Periodica Polytechnica” i „Studia Slavica”.

W 2002 roku ukazała się kolejna monografia Zoltána Kövecsesa (wznowiona, w wersji poprawionej, w 2010 roku): *Metaphor. A Practical Introduction* („Metafora. Wprowadzenie praktyczne”). Książkę Autor dedykuje George’owi Lakoffowi i Markowi Johnsonowi, których klasyczna już monografia

Metafory w naszym życiu posłużyła Mu jako źródło inspiracji. Zgodnie z obietnicą zawartą w podtytule, dziewiętnastu rozdziałom towarzyszą ćwiczenia i spis zalecanej lektury, dodane z myślą o studentach i adeptach kognitywnej teorii języka. Książka jest prawdziwą skarbnicą wiedzy: kognitywną teorię metafory przedstawia na tle teorii wcześniejszych, a omawiane przykłady dotyczą nie tylko języka codziennego, ale także literatury i poezji (co jest inspiracją dla znanych badań Petera Stockwella z dziedziny poetyki kognitywnej) oraz mediów – kina, sztuki, jak również z dziedzin wykraczających poza sferę codziennej komunikacji: polityki, moralności, instytucji społecznych. Metafory uniwersalne ukazuje Autor na tle zróżnicowania kulturowego. O ile w pracy z 1986 roku pokazywał, że metafory emocji (gniewu) tworzą model poznawczy, o tyle praca z 2005 roku ukazuje ich kulturowe i indywidualne uwarunkowania, prowadzące do bogactwa i zróżnicowania. Zalecane książki jest pokazanie ciągłości myśli przez nawiązania do klasyków językoznawstwa (teoria pól semantycznych, Firth, Halliday), a także przekonujące uzasadnienie śmiałej tezy, że „no scientific discipline is imaginable without recourse to metaphor” („nie można sobie wyobrazić dyscypliny naukowej, która by się nie odwoływała do metafory”). Ćwiczenia zmuszają czytelnika do samodzielnego myślenia i krytycznego podejścia do przedstawianych zagadnień – rzecz nader rzadka w pracach naukowców.

Problem relacji między tym, co w metaforze uniwersalne, a tym, co uwarunkowane kulturowo i psychologicznie staje

się głównym tematem kolejnej monografii, z 2005 roku, zatytułowanej *Metaphor and Culture – Universality and Variation* („Metafora i kultura – uniwersalność i zróżnicowanie”; w tym samym roku ukazała się – po węgiersku – książka Profesora *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*). Stawiane teraz zasadnicze pytanie brzmi: na ile i w jaki sposób myśl o metaforze może pomóc w zrozumieniu kultury i społeczeństwa? Przesłankę przedstawionego rozumowania stanowi przeświadczenie, że analiza sposobu, w jaki ludzie mówią o swoich uczuciach, może dostarczyć wiedzy o strukturze i treści pojęć istniejących w ich umysłach. Wychodząc z założenia, że językoznawstwo kognitywne zbyt mocno podkreśla uniwersalizm jako cechę metaforyzacji i metafory, Kövecses dowodzi tezy, że podczas gdy metafory generyczne (oparte na uniwersalnym doświadczeniu cielesnym) istotnie są uniwersalne, metafory złożone (*complex*) są w przeważającej liczbie przypadków uwarunkowane kulturowo. Podobnie jak we wcześniejszych monografiach, swoje twierdzenia popiera Autor danymi zaczerpniętymi z języków naturalnych należących do różnych rodzin (angielski, węgierski, chiński, japoński, zulu). Wykazuje, że kreatywność w budowaniu metafor polega na poszukiwaniu nowych źródeł metafory, a zróżnicowanie w tej dziedzinie obejmuje aspekty społeczne, kulturowe, regionalne i indywidualne. Potwierdzenia własnych intuicji szuka w reakcjach innych osób – na przykład węgierskich studentów, którym poleca przekład metafory (CZAS TO PIENIĄDZ). Tezę – manifest? – głoszącą, że sedno ba-

dania kultury stanowić powinno badanie metafor używanych przez jej członków, uzasadnia przykładami zaczerpniętymi z kultury amerykańskiej. Najważniejszym w moim odczuciu wkładem w teorię metafory jest postulat, w którego myśl metafora *tworzy*, a nie jedynie *odtwarza* model kulturowy. Na poparcie tego stwierdzenia Autor przytacza przykłady z historii (węgierska metafora ŻYCIE TO WALKA vs. metafora amerykańska ŻYCIE TO GRA; chrześcijaństwo jako tło często omawianej w literaturze przedmiotu „metafory Kosiarza” z wiersza Emily Dickinson itp.). O wartości monografii – jak poprzednio – świadczy ściśle powiązanie innowacyjnej myśli teoretycznej z praktyką językowych analiz. Warto w tym miejscu dodać, że książka zawiera odwołania do rodzącej się właśnie teorii integracji pojęciowej (Fauconnier, Turner): Kövecses dostrzega jej zalety (i wyższość nad teorią dwóch domen) jako narzędzia opisu metafory.

Podsumowaniem myśli Profesora Kövecsesa o metaforze, jej naturze, uwarunkowaniach i metodach badania jest obszerny artykuł zatytułowany *Creating Metaphor in Context* („Tworzenie metafory w kontekście”, 2014). Niejako w opozycji do „głównego nurtu” kognitywistycznych badań nad metaforą, Zoltán Kövecses podkreśla rolę czynników kontekstowych w procesie tworzenia znaczeń metaforycznych. Czynniki te są Jego zdaniem odpowiedzialne nie tylko za przebieg procesu metaforyzacji, ale mają także wpływ na kształt pojęć, których nie bylibyśmy skłonni uznać za metaforyczne. Znaczące jest, że artykuł ukazał się w 1. numerze

nowo powstałego pisma „International Journal of Language and Culture”, otwierając niejako nowy rozdział w badaniach relacji między językiem i kulturą.

Najnowsza monografia Zoltána Kövecsesa, wydana w 2015 roku pod tytułem *Where Metaphors Come From. Reconsidering Context in Metaphor* („Skąd się biorą metafory. Dalsze rozważania nad kontekstem w metaforze”) stanowi w pewnym sensie podsumowanie wieloletniego wkładu Autora w twórczy rozwój kognitywnej teorii metafory. W prezentowanym ujęciu metafora jest zjawiskiem kontekstowym *par excellence* – Kövecses zajmuje zatem stanowisko, które odbiega od kognitywistycznych „standardów”. Stawia sobie mianowicie za cel wykazanie, że kontekst ten jest z samej swojej natury dynamiczny i że jest on istotny nie tylko dla zrozumienia „gotowej” metafory, ale także dla jej stworzenia przez mówiącego (konceptualizatora). Co istotne, zdaniem Profesora kontekst stanowi uzupełnienie doświadczenia (w tym doświadczenia cielesnego), które jest konieczne dla powstania w dyskursie wyrażeń metaforycznych. W efekcie Kövecses podważa uniwersalistyczną tezę o cielesnym doświadczeniu człowieka jako źródle metafory. Doświadczenie takie jest w Jego przekonaniu czynnikiem ważnym, ale nie jedynym. W Jego ujęciu mówiący tworzy metaforę na podstawie doświadczenia nie tylko cielesnego, ale także doświadczenia płynącego z trzech innych źródeł: z dynamicznie zmieniającego się kontekstu sytuacyjnego, z wiedzy „on-line” czerpanej z bieżącego dyskursu oraz z wiedzy pojęcio-

wo-poznawczej, nagromadzonej w wyniku złożonych interakcji człowieka z otaczającą rzeczywistością.

Można by w tym miejscu z przekonaniem stwierdzić, że już sam teoretyczny dorobek naukowy Profesora Zoltána Kövecsesa jest dorobkiem wybitnym, w pełni uzasadniającym wniosek o przyznanie Mu tytułu doktora honoris causa. Wartość jego nie polega jednak wyłącznie na twórczym rozbudowywaniu kognitywnej teorii metafory, dzięki czemu Profesor zyskał sobie w tej dziedzinie tytuł jednego ze światowych liderów. Siła Jego prac leży bowiem także w dziedzinie praktycznych zastosowań teorii oraz jej rozszerzeń na inne dyscypliny. O ile element drugi jest na ogół ceniony jako nawiązujący do postulowanej dziś powszechnie interdyscyplinarności, o tyle przymiotnik „stosowane” bywa zabarwiony pejoratywnie. Z gruntu niesłusznie, ponieważ wartość teorii jest w moim przekonaniu funkcją możliwości jej zastosowań. Osiągnięcia Profesora Kövecsesa w tej właśnie dziedzinie z pewnością zasługują na uwagę i uznanie. Warto w tym miejscu wspomnieć rozważania na temat sportu jako sytemu symboli czy interpretację Pisma Świętego w kategoriach ogólnych struktur i mechanizmów pojęciowych ludzkiego umysłu. Można też przypomnieć artykuł o zróżnicowaniu metafory w języku mediów (*Metaphor Variation and Media Language*, „Zróżnicowanie metafory a język mediów”, 2006). Jest też oryginalna – w kontekście językoznawstwa kognitywnego głównego nurtu – myśl o diachronicznej zmienności metafory, prezentowana w artykule *Embodiment, Experiential Focus and Dia-*

chronic Change in Metaphor („Ucieleśnienie, skupienie się na czynnikach doświadczeniowych a diachroniczna zmiana metafory”, 2006). Są przemyslenia dotyczące roli metafory w psychoterapii (*A Cognitive Linguistic View on Metaphor and Therapeutic Discourse*, 2001). Jest wreszcie analiza modelu amerykańskiej demokracji w pismach Tocquevilla (*Tocqueville's Passionate <beast>. A Linguistic Analysis of the Concept of American Democracy*, „Namiętna <bestia> Tocqueville’a. Językowa analiza amerykańskiego pojęcia demokracji”, 1994).

O pracach z dziedziny dydaktyki języka była już mowa. W tym miejscu warto jednak zwrócić uwagę na zakres tematyczny kursów oferowanych przez Profesora grupie zagranicznych studentów. Widnieją na tej liście nie tylko tytuły związane z językiem i językoznawstwem *sensu stricto* (*American English, American Slang, Introduction to Linguistics*), nie tylko takie, które odpowiadają naukowym zainteresowaniom Profesora (*Metaphor, Metaphor Theory, Metonymy, Cognitive Linguistics, Cognitive Semantics, The Language of Emotion*), lecz także *Introduction to Anthropology* czy *Sociolinguistics*. Taki wachlarz tematów wskazuje nie tylko na szeroki horyzont naukowych zainteresowań, ale również na rozległą wiedzę i pedagogiczne doświadczenie. Działalność dydaktyczna Profesora wykracza zresztą poza granice Jego macierzystego uniwersytetu i ojczystego kraju. Był On kierownikiem programu studiów doktoranckich i promotorem prac doktorskich na Uniwersytecie Loránda Eötvösa w Budapeszcie, a także na

Uniwersytecie Wiedeńskim. Uczestniczył jako egzaminator w obronach prac doktorskich w Budapeszcie, Murcii, Cambridge, Helsinkach.

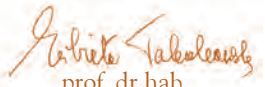
Prace Zoltána Kövecsesa cytują wszyscy językoznawcy kognitywni (i nie tylko kognitywni, i nie tylko językoznawcy), w Europie, Ameryce i Azji (w 2012 roku w Pekinie ukazał się drukiem zbiór dziesięciu wykładów na temat roli kontekstu w tworzeniu i rozumieniu metafory). Stały się inspiracją dla wielu młodych naukowców – także w Polsce (Agnieszka Mikołajczuk, Anna Bogacz, Bogusław Bierwiaczonek i wielu innych). W dniu, w którym piszę niniejszy tekst, indeks cytowań *Researchgate* wskazuje liczbę 1574. Profesor publikował we współautorstwie z liderami badań nad metonimią (Günter Radden) i metaforą (George Lakoff). Niedawno do listy tematów dodał przekład, pisząc o problemach związanych z tłumaczeniem metafory (*Conceptual Metaphor Theory and the Nature of Difficulties in Metaphor Translation*, „Teoria metafory pojęciowej a natura problemów związanych z tłumaczeniem metafory”, 2014). Widać, że i ten temat Profesorowi trudności nie sprawia: taksonomia systemowych problemów, przedstawiona w formie czterech kategorii zjawisk językowych, jest w sposób oczywisty użyteczna zarówno dla adeptów sztuki tłumaczenia, jak i dla krytyków przekładu.

Prace Zoltána Kövecsesa są po prostu *przydatne* i to także świadczy o ich wartości. Są przydatne dla językoznawców, ale również dla badaczy literatury, metodyków nauczania języków, przekładoznawców. Dla osób zgłębiających języko-

we zawilosci, dla tłumaczy, dla psychologów i psychoterapeutów. Dla teoretyków i dla praktyków. Prace Profesora – i On sam – są także dobrze znane w Polsce. Uczestniczył On w kilku konferencjach organizowanych przez polskie uczelnie, wykladał polskim studentom. Ostatnio mieliśmy szczęście spotkać Go w Bydgoszczy, na konferencji poświęconej zagadnieniom przekładu. Wygłosił wykład plenarny, którego tytuł jest zwięzłym streszczeniem Jego wieloletniej pracy badawczej: *Cognition, Metaphor, Culture*. Było tak, jak zawsze: publiczność słuchała uważnie, tak jak Profesor słuchał referatów swoich młodszych kolegów. Był taki, jak zawsze: skromny, zainteresowany, odzywający się po to, aby zadać wnikliwe pytanie lub wygłosić trafny komentarz. Jak zawsze.

Z pełnym przekonaniem wyrażam nadzieję, że dorobek i osiągnięcia Profesora będą podstawą do przyznania Mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Kraków, 5 września 2016 roku

prof. dr hab.
Elżbieta Muskat-Tabakowska
(emerita)

Opinia

o dorobku naukowym Profesora Zoltána Kövecsesa w związku z wnioskiem o nadanie Mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Czym jest poznanie? Jakie operacje poznawcze kierują umysłem? Jaki jest związek między umysłem a rzeczywistością zewnętrzną, językiem a poznaniem, między kulturą i językiem? Co to jest prawda? Co to jest znaczenie? Oto lista tylko niektórych pytań, jakie od lat stawia w swojej pracy badawczej Zoltán Kövecses, profesor Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie. Są to pytania fundamentalne, głęboko humanistyczne – dotyczą one człowieka, jego interakcji ze środowiskiem, związku ciała i umysłu, związku języka i kultury.

Pytania nie są nowe – towarzyszą one człowiekowi od dawna. Formułowane jednak przez Profesora Kövecsesa na gruncie tzw. teorii metafory konceptualnej, nabierają nowego znaczenia, nowego wymiaru poznawczego. Jest On bowiem współtwórcą – oprócz George’a Lakoffa i Marka Johnsona – niezwykle ważnego nurtu we współczesnym językoznawstwie światowym – wspomnianej teorii metafory konceptualnej.

Generalnie metafora – powiadają George Lakoff i Mark Johnson (*Metafory w naszym życiu* (1980/2010) – dla większości ludzi jest środkiem wyobraźni poetyckiej i ozdobą re-

toryczną, a więc czymś niezwykłym, co w języku codziennym się nie pojawia. Co więcej, powszechnie uważa się metaforę za właściwość języka jedynie, a więc rzecz związaną ze słowami, nie zaś z myślami czy działaniami. Z tego powodu większość ludzi sądzi, że można doskonale obyć się bez metafory. My zaś przeciwnie, odkrywamy obecność metafory w życiu codziennym, nie tylko w języku, lecz też w myślach i czynach. System pojęć, którymi się zwykle posługujemy, by myśleć i działać, jest w swej istocie metaforyczny.

I dalej: Pojęcia, które leżą u podstaw naszego myślenia, nie są jedynie sprawą intelektu, kierują także naszym codziennym postępowaniem, nie wykluczając nawet najbardziej przyziemnych szczegółów. Pojęcia te nadają kształt temu, co postrzegamy, temu, jak dajemy sobie radę w otaczającym nas świecie i jak odnosimy się do innych ludzi. W ten sposób nasz system pojęć odgrywa główną rolę w określaniu naszej codziennej rzeczywistości. Jeśli prawdą jest, że nasz system pojęć ma w głównej mierze charakter metaforyczny, to wówczas sposób, w jaki myślimy, to, czego doświadczamy i co czynimy na co dzień, jest w wielkiej mierze sprawą metafory.

Dodajmy – to, czego doświadczamy i co czynimy na co dzień, jest także w dużej mierze determinowane kulturowo. To kontekst kulturowy wyznacza ramy naszego poznania, nadaje – poprzez metafory konceptualne właśnie – sens rzeczywistości, której doświadczamy i na którą reagujemy emocjami.

Lista książek i artykułów Profesora Zoltána Kövecsesa poświęconych problematyce poznania przez kulturę i język – przez metafory konceptualne – jest imponująca. Publikacje węgierskiego lingwisty ukazują się w najważniejszych renomowanych wydawnictwach światowych. Wśród książek znajdziemy takie tytuły, jak *Where Metaphors Come From? Reconsidering Context in Metaphor* („Skąd wywodzą się metafory? Metafora a kontekst”), 2015; *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006 (polskie wydanie *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie* (2011)); *Metaphor in Culture. Universality and Variation* („Metafora w kulturze. Uniwersalność i zmienność”), 2005; *Metaphor. A Practical Introduction* („Metafora. Praktyczne wprowadzenie”), 2002; *Metaphor and Emotion* („Metafora i uczucia”), 2000; *Emotion Concepts* („Pojęcia uczuć”), 1990.

Aby w pełni móc docenić wkład Profesora Zoltána Kövecsesa we współczesne badania nad językiem, poznaniem i kulturą, niezbędne wydaje się przedstawienie – z konieczności skrótowego – szerszego tła filozoficzno-metodologicznego dotyczącego współczesnych badań nad poznaniem.

Poznanie według Ronalda Langackera:

jest ucieleśnione. Wiąże się z aktywnością przetwarzania w mózgu, który jest częścią ciała, będącego częścią świata. Na poziomie najbardziej podstawowym wchodzimy w interakcje ze światem poprzez nasze zmysły i działania fizyczne. Oczywiście istnieją i inne poziomy – wiele ze świata, w którym ży-

jemy, powstało jako konstrukcje mentalne i społeczne. Lecz czy to bezpośrednio, czy pośrednio świat, który konstruujemy i poznajemy, jest zakorzeniony w doświadczeniu sensorycznym i motorycznym.

Nasze poznanie ma zatem charakter dwoisty – poznanie „poprzez zmysły i działania fizyczne” oraz poprzez „konstrukcje mentalne i społeczne” – a zatem poprzez kulturę. Ten drugi aspekt poznania – poprzez kulturę – wykracza poza wyłącznie sensoryczne i motoryczne interakcje. Langacker powiada:

To wszystko, co rozgrywa się w sferze społecznej, kulturowej i sferze wyobraźni, jest dla nas równie rzeczywiste i istotne jak same wydarzenia fizyczne. [...] Wchodzimy [...] w interakcje ze światem za pośrednictwem pamięci, antycypacji, przewidywań, uogólnień i kontemplacji alternatywnych możliwości. Zjawiska te, które odwołują się do wielu odmian i poziomów konstrukcji mentalnej, wykraczają poza bezpośrednie doświadczenie cielesne. Ale i one są w nim zakorzenione.

W swoich pracach Zoltán Kövecses pokazuje, w jaki sposób dokonuje się – poprzez metaforę – „nasze wchodzenie w interakcje ze światem za pośrednictwem pamięci, przewidywań i uogólnień”. Jako przykład może posłużyć tu analizowana przez Kövecsesa we wspomnianej już książce z 2015 roku *Where Do Metaphors Come From?* następująca wymiana zdań:

PRZYKŁAD I

A: You seem much happier than the last time I saw you. You used to be discontented and easily distracted, but now you seem to be contented and at peace with yourself. [Wyglądasz dzisiaj na szczęśliwego. Dawniej byłeś cały czas niezadowolony, roztargniony. Dzisiaj sprawiasz wrażenie zadowolonego, emanujesz spokojem].

B: My wife is an anchor. [dosł. Moja żona jest kotwicą dla mnie].

Jak zauważa Kövecses, cytując Davida Ritchiego, który pierwszy dokonał analizy tego przykładu, aktualny brak trosk i zmartwień B przypisuje swojej żonie, która stwarza poczucie bezpieczeństwa, jest „kotwicą dla niego”. Słowo *kotwica* jednak, użyte w innym kontekście, na przykład w takim jak poniższy, ma już zupełnie inne znaczenie.

PRZYKŁAD II

A: You sound like you've become bored with life. You used to be so eager for new experiences, but now the old zest for life seems to have become dulled. [Wyglądasz na zmęczonego życiem. Byłeś żądny nowych doświadczeń Teraz nie widzisz radości życia u ciebie].

B: My wife is an anchor [dosł. Moja żona trzyma mnie na kotwicy/uwięzi].

Przykłady te wyraźnie wskazują na to, iż istnieje ścisły związek między kontekstowo zdeterminowanym znaczeniem

słów (tu słowa *anchor* ‘kotwica’) a metaforami konceptualnymi – czyli związkiem między użyciem języka (słowami, frazami, zdaniami, dyskursem) a konceptualizacją (czyli umysłem). Związek ów był praktycznie pomijany w początkowej fazie rozwoju teorii metafory konceptualnej. W cytowanych już *Metaforach w naszym życiu* Lakoff i Johnson przyjęli, iż uzus językowy wskazuje jedynie na obecność metafor konceptualnych leżących u podstaw naszego myślenia i rozumienia rzeczywistości. Cały wysiłek badawczy tego okresu był skierowany na opis owych metafor. W tym ujęciu relacje znaczeniowe między słowami (polisemia, homonimia, bliskoznaczność, presupozycje itd.) stawały się sprawą całkowicie drugorzędną. W miarę jednak rozwoju badań nad metaforą konceptualną, które zaczęły uwzględniać bogaty materiał empiryczny, między innymi taki, jaki znajdujemy w analizowanych tu przykładach, stawało się oczywiste, że kontekstowo determinowane znaczenie słów ściśle wiąże się z metaforami konceptualnymi.

Zasadnicze pytanie, jakie należało teraz rozstrzygnąć, brzmiało: czy użycie języka ma wpływ na metafory konceptualne leżące u podstaw konceptualizacji, a jeśli tak, to na czym ów wpływ ma polegać. W ujęciu wspomnianego już Davida Ritchiego, który przyjął tzw. konektywistyczną teorię konceptualizacji (*connectivity theory*), słowo *anchor* w odniesieniu do żony wyakcentowuje lub wytlumia w pamięci krótkotrwałej – w zależności od kontekstu – „fakty, idee, obrazy i emocje” wiążące się z sytuacją, w której żona albo „uskrzydla męża”, albo „hamuje jego rozwój”.

Zoltán Kövecses obrał jednak – zgodnie z rozwijaną przez siebie od wielu lat teorią metafory konceptualnej – inną drogę poszukiwań badawczych, wpisując się w niezwykle ważny nurt dociekań nad językiem, który można by określić terminem „uniwersalistyczno-typologiczny”. I tak, w odniesieniu do omawianych tu przykładów, według Kövecsesa słowo *anchor* ‘kotwica’ przywołuje w obydwu przykładach metafory konceptualne LIFE IS A JOURNEY (ŻYCIE TO PODRÓŻ) (jako że kotwica wiąże się z podróżą (statkiem)) oraz HUMAN RELATIONS ARE PHYSICAL CONNECTIONS (RELACJE LUDZKIE TO ZWIĄZKI FIZYCZNE) (jako że u ich podstawy leżą związki, kontakty, kontakty nawiązywane, zrywane itd.). To, co odróżnia obydwie przykłady, to przywołanie dodatkowo dwóch różnych, kontekstowo determinowanych metafor. O ile w przykładzie I dodatkową (trzecią) metaforą jest EMOTIONAL STABILITY/ STRENGTH IS PHYSICAL STABILITY/ STRENGTH (co sugerują wyrażenia związane z tą metaforą, takie mianowicie jak *poparcie*, *uzależnienie od kogoś* itd.), o tyle w przykładzie II zostaje ona zastąpiona metaforą LACK OF FREEDOM TO ACT IS LACK OF FREEDOM TO MOVE (BRAK WOLNOŚCI W DZIAŁANIU TO BRAK WOLNOŚCI W PORUSZANIU SIĘ).

Omawiane tu rozwiązanie, przyjęte przez Profesora Kövecsesa, pozwala odpowiedzieć na dwa podstawowe pytania formułowane przez współczesną lingwistykę: (i) na czym polega niezmiennosc i różnorodność w języku, oraz (ii) w czym są podobne, a czym różnią się języki między sobą.

Jeśli chodzi o pytanie (i), to odpowiedź brzmi: niezmiennosc polega na przywoływaniu przez dyskurs podobnych metafor konceptualnych, różnorodność zaś – na kontekstowo uwarunkowanych odrębnych metaforach konceptualnych.

W odniesieniu do (ii) Zoltán Kövecses daje językoznawcom do ręki niezwykle skuteczne narzędzie metodologiczne – podyktowany przez daną kulturę zestaw metafor konceptualnych pozwalających na porównywanie sposobów konceptualizowania pojęć w różnych językach – na przykład pojęcia czasu – w języku suahili, polskim czy też chińskim. I tak, przykładowo, o ile czas w kulturze zachodniej, w tym polskiej, często konceptualizowany jest w kategoriach pieniądza (CZAS TO PIENIĄDZ), w kulturze chińskiej czas konceptualizowany jest zasadniczo w kategoriach wody (CZAS TO WODA).

Badania Zoltána Kövecsesa wpisują się zatem w szerszy kontekst dociekań filozoficzno-językoznawczych nad uniwersaliami językowymi. Ten nurt badań, zapoczątkowany w XVII wieku przez Antoine’a Arnaulda i Claude’a Lancelotta w gramatyce z Port-Royal, *Grammaire générale et raisonnée*, reprezentowany jest dzisiaj między innymi także przez Josepha Greenberga, Noama Chomsky’ego, Annę Wierzbicką, Williama Crofta.

Należy podkreślić, iż Zoltán Kövecses proponuje współczesnej lingwistyce nie tylko uniwersalne, lecz także precyzyjne narzędzie do badania językowej i konceptualnej uniwersalności i odmienności. Proponuje narzędzia uniwersalne, ponieważ – o czym przed chwilą była mowa – możemy prowadzić –

używając instrumentarium metodologicznego Profesora – na gruncie teorii metafory konceptualnej studia komparatystyczne nad konceptualizacją pojęć w różnych językach. Proponuje narzędzia precyzyjne, ponieważ pozwalają one ściślej powiązać materiał językowy z metaforami konceptualnymi.

Owa precyzja, a nawet pietyzm w traktowaniu materiału językowego są widoczne w badaniach Zoltána Kövecsesa praktycznie od początku Jego pracy naukowej. Osobiście uważam, że studium Profesora z 1986 roku, *Metaphors of Anger, Pride and Love. A Lexical Approach to the Structure of Concepts* („Metafory gniewu, dumy i miłości. Leksykalne podejście do struktury pojęć”, które niestety nie doczekało się jeszcze przekładu polskiego), czeka na „ponowne odkrycie” przez leksykologów i leksykografów. W rzeczonym studium Profesor Kövecses opisuje metaforyczne i metonimiczne związki, jakie leżą u podstaw pojęć *gniewu*, *dumy* i *miłości*, wykazując dobitnie, iż pojęcia owe – przez implikacje metaforyczne opisane po raz pierwszy przez Lakoffa i Johnsona w *Metaforach w naszym życiu* – łączą się ze sobą za pomocą konceptualnych metafor peryferyjnych. To, co jednak zdecydowanie wychodzi poza Lakoffowski i Johnsonowski „kanon metafory konceptualnej” to wybitnie udana – moim zdaniem – podjęta przez Zoltána Kövecsesa próba powiązania znaczeń leksykalnych z konceptualizacjami. Profesor pokazuje w swoim studium, na przykładach słów takich jak *gniew*, *miłość* i *duma*, w jaki sposób tradycyjne polisemiczne i synonimiczne związki między tymi słowami mogą być ujęte przez

metaforę i metonimię konceptualną. Uważam, że studium Zoltána Kövecsesa powinno być lekturą obowiązkową dla każdego młodego adepta leksykografii i leksykologii.

Nie ulega dla mnie też najmniejszej wątpliwości, iż książki Profesora powinny – i w wielu wypadkach są (przynajmniej na studiach lingwistycznych w Polsce) – lekturą obowiązkową dla studentów językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa. Książki węgierskiego badacza dotyczą – powtórzmy raz jeszcze – fundamentalnych spraw człowieka – poznania przez język i kulturę. Charakteryzuje je elegancja, klarowność i dyscyplina wyводу. Nie sposób nie zgodzić się z Charlesem Forcevillem, który tak charakteryzuje książkę Zoltána Kövecsesa z 2002 roku *Metaphor. A Practical Introduction* („Journal of English Linguistics” 2003:31:2):

Biorąc pod uwagę szeroko zakrojone, wielowątkowe badania w tej dziedzinie [tj. w dziedzinie metafory – H.K.], jak również wiele daleko idących propozycji w tej materii, pojawiła się konieczność opracowania dobrego wprowadzenia do rzeczonyj problematyki. Książka Lakoffa i Johnsona z 1980 roku pozostaje pierwszym, lecz stosunkowo trudnym studium z tej dziedziny, z jakim stykają się studenci. Żadne opracowanie, jakie ukazało się od tamtego czasu, nie uwzględnia różnorodności nurtów w badaniach nad metaforą, jakie pojawiły się na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat. Książka Kövecsesa świetnie wypełnia tę lukę. W siedemnastu przejrzystych rozdziałach Kövecses proponuje przyśpieszony kurs językoznawstwa

i semantyki kognitywnej. Przekonująco pokazuje, dlaczego warto prowadzić badania nad metaforą, dostarcza wielu przykładów analizowanych uprzednio przez specjalistów w dziedzinie, omawia różne typy metafor i innych tropów. Ostatni rozdział książki poświęcony jest „kwieciami na metaforycznym drzewie” – teorii amalgamatów konceptualnych, rozwijanych przez Fauconniera i Turnera. [...] Styl i intelektualny poziom książki stanowią równowagę między przyswajalnością argumentów a pobudzaniem intelektualnym młodych umysłów adeptów nauki studentów lat wyższych, do których skierowana jest ta książka. [...] Autor nigdy nie traci z oczu dydaktycznych powinności. Każdy rozdział zawiera krótkie podsumowanie oraz część „Polecana dalsza lektura” [...]. Nie mniej istotne jest to, iż każdy rozdział zawiera szereg ćwiczeń wraz z kluczem [...]. Ćwiczenia są naprawdę pożyteczne.

Profesor Kövecses jest zapraszany do prowadzenia kursów specjalistycznych i seminariów na wielu uniwersytetach amerykańskich i europejskich, między innymi na Uniwersytecie Nevady, Uniwersytecie Stanowym Rutgersa, Uniwersytecie Massachusetts-Amherst, Uniwersytecie w Hamburgu, Uniwersytecie w Odense, Kalifornijskim Uniwersytecie Stanowym w Berkeley, a także na Uniwersytecie w Durham (Wielka Brytania), Uniwersytecie w Heidelbergu (Niemcy), Uniwersytecie Paryskim.

Jest jednym z czterech głównych redaktorów międzynarodowego czasopisma „Metaphor and Symbol”, wydawanego

w Stanach Zjednoczonych, doradcą redaktora naczelnego prestiżowego czasopisma „Cognitive Linguistics” i wielu innych międzynarodowych czasopism językoznawczych.

Profesor Kövecses jest znanym leksykografem, autorem kilku słowników węgiersko-angielskich. Za swoje osiągnięcia na polu leksykograficznym otrzymał w 2004 roku prestiżową Nagrodę Profesora László Országha.

Nie sposób zliczyć międzynarodowych konferencji, na których Zoltán Kövecses występował jako *plenary speaker*. Szczególnie należy podkreślić tu obecność Profesora na wielu międzynarodowych konferencjach organizowanych w Polsce, między innymi na Międzynarodowej Konferencji Polskiego Towarzystwa Kognitywistycznego w Częstochowie w 2014 roku.

W konkluzji pragnę podkreślić, iż wniosek Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach o nadanie Panu Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi tytułu doktora honoris causa – najwyższego wyróżnienia, jakie może przyznać uniwersytet – jest w pełni uzasadniony. Profesor jest językoznawcą o międzynarodowej renomie. Jego prace wywarły i wywierają znaczący wpływ na rozwój badań językoznawczych w świecie dotyczących spraw języka, poznania i kultury. Z całym przekonaniem popieram wniosek Rady Wydziału o nadanie Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi tytułu honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Lublin, 7 lipca 2016 roku

prof. dr h.c. Henryk Kardela

Wniosek

*do Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana
Kochanowskiego w Kielcach o nadanie Profesorowi Zoltánowi
Kövecsesowi tytułu doktora honoris causa*

Zwracamy się do Rady Wydziału z prośbą o zaakceptowanie wniosku o nadanie Panu Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Profesor Zoltán Kövecses jest wybitnym językoznawcą kognitywistą o niekwestionowanym dorobku naukowym. Od wielu lat pracuje na stanowisku profesora lingwistyki na Wydziale Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie. Jego zainteresowania koncentrują się przede wszystkim na językoznawczej koncepcji metafory oraz na relacjach między językiem, umysłem i kulturą. W swoich rozprawach podejmuje zagadnienia związane z konceptualizacją emocji, metaforą, idiomatycznością, slangiem amerykańskim i amerykańską odmianą języka angielskiego. Zajmują Go zwłaszcza procesy poznawcze odgrywające rolę w determinowanym kulturowo tworzeniu znaczeń. Badacz przyjmuje bowiem, że to właśnie znaczenie konstytuuje się jako nieodzowny składnik kultury. Pokazuje rolę procesów poznawczych w nadawaniu znaczeń otaczającemu światu, w opisie języka, w wyjaśnianiu zjawisk społecznych i kultu-

rowych. Poświęca uwagę znaczeniu jako konstruktowi zależnemu od cielesnego i kulturowo-społecznego doświadczenia. Za podstawowe zadanie językoznawstwa kognitywnego Profesor Zoltán Kövecses uważa stworzenie opisu funkcjonowania ucieleśnionego i współtworzonego przez kulturę umysłu w relacji do języka i kultury. Zajmuje się teorią zmienności metafory w aspekcie inter- i intrakulturowym oraz tym, jak metafora może pomóc w rozumieniu kultury i społeczeństwa.

Profesor jest autorem wydanej w Polsce książki *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie* (2011), która została przyjęta z wielkim uznaniem przez polskich językoznawców. Praca ta stanowi swoisty przewodnik po językoznawstwie kognitywnym, ukazuje wszechstronne możliwości zastosowania lingwistyki kognitywnej w studiach nad ludzką zdolnością tworzenia znaczeń w języku i poza językiem, a więc w szeroko pojętej kulturze.

Zoltán Kövecses współpracuje ze światowej sławy kognitywistami: George'em Lakoffem, Markiem Turnerem, Ronaldem Langackerem. Uczestniczy w życiu naukowym polskich środowisk kognitywistycznych, jest zapraszany jako panelista na konferencje naukowe organizowane przez Polskie Towarzystwo Językoznawstwa Kognitywnego. Współpracuje z językoznawcami Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Profesor Zoltán Kövecses może poszczycić się dużymi osiągnięciami w pracy leksykograficznej, jest autorem kilku

słowników węgiersko-angielskich i angielsko-węgierskich (Nagroda Profesora László Országha w 2004 roku i Quality Award w 2000 roku). Aktywnie uczestniczy w międzynarodowym życiu naukowym: był stypendystą Fulbright Foundation, American Council of Learned Societies i Węgierskiej Akademii Nauk.

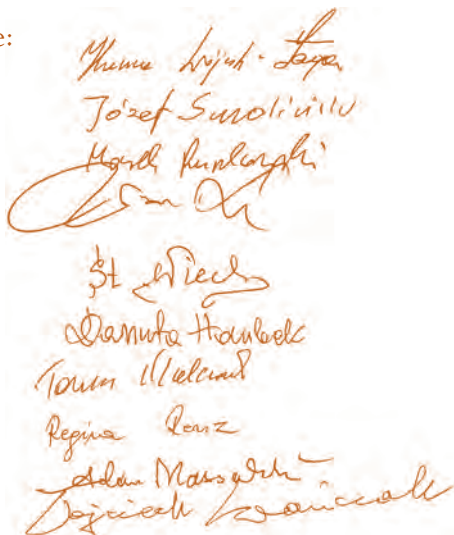
Jego prace, publikowane w języku angielskim w prestiżowych wydawnictwach, na trwałe weszły do dorobku światowej lingwistyki. Wśród nich należy wymienić między innymi: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988.

Profesor Kövecses zasiada w radach naukowych wielu znanych czasopism naukowych, na przykład „Cognitive Linguistics”, „Metaphor and Symbol”. Wykładał na kilku amerykańskich i europejskich uniwersytetach: Uniwersytecie Nevady w Las Vegas, Uniwersytecie Stanowym Rutgersa, Uniwersytecie Massachusetts-Amherst, Uniwersytecie w Hamburgu, Uniwersytecie w Odense, Kalifornijskim Uniwersytecie Stanowym w Los Angeles i Berkeley.

Dorobek naukowy Profesora Zoltána Kövecsesa, jego pozycja w lingwistyce europejskiej i światowej, liczba cytoowań jego prac w literaturze językoznawczej oraz osiągnięcia dydaktyczne w pełni predestynują go do otrzymania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Proponujemy, by dorobek naukowy Zoltána Kövecse-
sa zrecenzowali: prof. dr hab. Elżbieta Muskat-Tabakowska
i prof. dr hab. Henryk Kardela. Laudatorem będzie prof. dr
hab. Marek Ruszkowski.

Podpisali profesorowie:

Anna Wojcik-Lajda
Józef Szustliński
Henryk Kardela
Marek Ruszkowski
Elżbieta Muskat-Tabakowska
Tomasz Malczak
Regina Renc
Adam Maszke
Dorota Kozłowska

Kielce, 4 kwietnia 2016 roku

Kielce, 7 kwietnia 2016 roku

Szanowny Pan
Prof. Zoltán Kövecses

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

pragnę powiadomić, że grono profesorów Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach złożyło na moje ręce w dniu 4 kwietnia 2016 roku wniosek dotyczący rozpoczęcia procedur o nadanie Panu Profesorowi tytułu doktora honoris causa naszej Uczelni.

Zwracam się zatem uprzejmie z prośbą o wyrażenie zgody na przyjęcie przez Pana Profesora tego honorowego tytułu, co dla naszej społeczności akademickiej będzie prawdziwym wyróżnieniem i zaszczytem.

*I gratefully accept
the proposal.*

I wyrażam głębokiego szacunku

Zoltán Kövecses

János Jékely

Wniosek

*Jego Magnificencji Rektora prof. dr. hab. Jacka Semaniaka
o nadanie Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi tytułu doktora
honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
zgłoszony na posiedzeniu Senatu odbytym 24 listopada 2016 roku*

Mam zaszczyt wnieść pod obrady Prześwietnego Senatu wniosek o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wybitnemu językoznawcy, kognitywiście, którego działalność znakomicie wzbogaca światowy dorobek naukowy – Zoltánowi Kövecsesowi. Jest On pierwszym uczonym spoza naszego kraju, który otrzymuje to chlubne wyróżnienie naszej Uczelni.

Badania i prace Pana Profesora Zoltána Kövecsesa publikowane są w renomowanych wydawnictwach. Wśród najważniejszych publikacji znajduje się ponad 90 artykułów naukowych oraz 16 monografii, spośród których warto wspomnieć o: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*; 2005, *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988. Książki autorstwa wybitnego węgierskiego językoznawcy były przedmiotem ponad 30 recenzji w międzynarodowych czasopismach naukowych.

Nadanie tytułu doktora honoris causa Panu Profesorowi Zoltánowi Kövecsesowi to wielkie wydarzenie w dziejach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Tym większe, że honorujemy wybitnego językoznawcę w uznaniu Jego wyjątkowej działalności naukowej i badawczej.

REKTOR

prof. zw. dr hab. Jacek Semaniak

DOCTOR
HONORIS
CAUSA

of Jan Kochanowski University
in Kielce

THE SENATE
Jan Kochanowski University in Kielce

requested by

BOARD OF THE FACULTY OF HUMANITIES

on November 24, 2016 adopted the resolution to award
the title of

DOCTOR HONORIS CAUSA

to Professor **Zoltán Kövecses**

an outstanding linguist, tirelessly researching the essence
of human understanding of reality and a researcher of conceptual metaphor
who inspires the contemporary linguistic thought in the world

Kielce, March 24, 2017

SUPERVISOR

Professor Marek Ruszkowski

DEAN
of the Faculty of Humanities

 Janusz Detka, PhD, hab.

RECTOR

 Professor Jacek Semaniak

Laudatory

*speech by Professor Marek Ruszkowski for Professor Zoltán
Kövecses on awarding the Honoris Causa Doctorate
of Jan Kochanowski University in Kielce*

Your Magnificence, the Senate, Distinguished Doctor,
Ladies and Gentlemen!

Today's meeting of the Senate of Jan Kochanowski University in Kielce is not only ceremonial but above all unique. Professor Zoltán Kövecses – an eminent cognitive linguist of unquestioned scientific achievements and outstanding world-class scientist – has agreed to accept the title of the Honoris Causa Doctorate of our university. For the first time, this title has been granted to a linguist from outside Poland.

For many years, the distinguished Doctor has been working as a professor of linguistics at the Department of American Studies at Eötvös Loránd University in Budapest. He is a representative of cognitive linguistics, a research paradigm which developed in the 1980s. His interests focus primarily on the linguistic concept of the metaphor and relations between language, mind and culture. In his treatises he also discusses issues related to the conceptualization of emotions, idiomaticity, American slang and American English. He is particularly interested in cognitive processes that play a role

in culturally determined meaning-making. The researcher assumes that it is the meaning that constitutes an indispensable component of culture. He presents the role of cognitive processes in giving meaning to the surrounding world, in the description of the language and in explaining the social and cultural phenomena. He also pays attention to the importance of the meaning as a construct dependent on physical, cultural and social experience. He is of the opinion that the basic task of cognitive linguistics lies in creating a description of the functioning of the mind in relation to language and culture. He deals with the theory of metaphor variation from inter- and intracultural perspectives and also how metaphor can help in the understanding of culture and society.

Zoltán Kövecses, addressing the issue of the relationship between language, mind and culture, focused on general properties of the human mind and showed that the nature of knowledge, the way in which the man gains the knowledge and how it is represented in the mind are equally important. The mind is not only equipped with a number of capabilities such as intentionality, mindfulness, perception, emotions, dreams, personality, will, thinking, memory, beliefs, the ability to learn and the ability to use a language, but it is also guided by the specific cognitive operations, for example categorization, point of view, understanding of image schema, or different ways of imaging, such as metaphor and metonymy. These operations have become essential tools for semantic analysis.

Professor Kövecses is creatively developing the concept of metaphor, which was discussed in 1988 by George Lakoff and Mark Johnson (*Metaphors We Live By*), assuming that the metaphor is not only an ornament of style but it is a central component of the everyday use of language, which affects our perception, thinking and acting. The ability to understand experiences through metaphor is the sixth sense of the man. Metaphors are characterized by a certain universality (referred to by Kövecses as “relative universality”): the metaphor is a phenomenon that belongs to the mind, the brain and the body – that is such aspects of human functioning which are universal (HAPPINESS IS A MOUNTAIN, LIFE IS A JOURNEY, TIME IS MONEY). In contrast to many cognitive linguists Zoltán Kövecses believes that body experience is not the only plane on the basis of which you can create a universal metaphor. He states that: “The universal somatic basis on which a universal metaphor can be built is not used by different languages and their variations in the same way or to the same extent”.

He shows that cognitive processes are conducive to the bestowal of the meaning to many social and cultural phenomena. Creating concepts and stereotypes that allow the man to function in the surrounding reality or the structure of political thought are also a way of explaining the meaning in various socio-cultural spheres. Analyzing the language under this metaphorical framework, we can explain many political phenomena taking place in the contemporary world

and understand many political choices. As demonstrated by George Lakoff, “ideas are in fact the foundations of thought and language is the carrier activating them in our mind”.

According to Zoltán Kövecses the basic task of linguistics is “to describe the functioning embodied in and also co-created by the culture of the mind in regard to the language, and beyond, in the broader socio-cultural reality”.

The man who speaks a language uses his body and its interactions with the natural and cultural environment as a basis for conceptualizing spatial relations. Metaphors may therefore differ because human experiences and the use of various cognitive processes differ.

The Distinguished Doctor by analyzing the language describes the human cognitive system. He sees a bilateral relationship between cognition, which shapes the use of language, and the language, which affects thinking. He looks at the Sapir-Whorf hypothesis from a new perspective (linguistic relativism), indicating that the language affects the human way of thinking about the world. The studies of language (and the meaning in language) are “a small part of the overall sense-making activity in which everyone is involved – no matter what language they speak and what society they live in”.

Professor Zoltán Kövecses is the author of a book published in Poland entitled *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie* (2011), which was received with great appreciation by Polish linguists. This book is a sort of a guide to

cognitive linguistics, it shows versatile possibilities of the use of cognitive linguistics in the study of the human ability to create meaning in and beyond language – in the wider culture. He collaborates with world-renowned cognitive linguists including George Lakoff, Mark Turner, and Ronald Langacker. He participates in the scientific life of Polish cognitive communities. He is frequently invited as a panelist to conferences organized by the Polish Society of Cognitive Linguistics. He also cooperates with linguists from Jan Kochanowski University in Kielce.

The Distinguished Doctor has great achievements in lexicographical work as he is the author of 15 dictionaries (Hungarian-English, English-Hungarian and other), for which he was awarded the Professor László Ország Prize in 2004 and Quality Award in 2000. He actively participates in the international scientific life: he was a Fulbright scholar and received scholarships from the American Council of Learned Societies and the Hungarian Academy of Sciences.

His works, published almost exclusively in English by prestigious publishing houses constitute an indispensable element of the world of linguistics. The most important works of the Professor include over 90 scientific articles and 16 monographs, among which it is worth mentioning: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988. Over 30 reviews

of the books by Professor Kövecses were published in international scientific journals.

Professor Zoltán Kövecses is a member of scientific boards of many well-known international journals, including the *International Journal of Cognitive Linguistics* and *Metaphor and Symbol*. He is a co-editor of the magazine *Cognitive Linguistic Studies* and a member of the International Cognitive Linguistics Association. He has lectured at many universities in Europe, the United States and China: the University of Nevada in Las Vegas, Rutgers University, the University of Massachusetts in Amherst, Hamburg University, Odense University, the University of Granada, the University of California at Los Angeles, the University of California at Berkeley, the Paris Diderot University, the University of Heidelberg, four universities in Beijing. He was an organizer or co-organizer of a number of very important international conferences. He held a number of administrative functions at Eötvös Loránd University in Budapest and the Hungarian Academy of Sciences.

It is also worth mentioning that in the years 1960–1980 Professor Kövecses was an outstanding water polo player. On several occasions he played in the national team of Hungary and he took part in the World University Games twice.

It is difficult in such a short speech to characterize all the achievements of the distinguished Doctor. Beyond doubt, the scientific achievements of Professor Zoltán Kövecses, his role in the European and world linguistics, the number of citations

of his works in linguistic literature, which exceeds 11,000, as well as his teaching and organizational achievements make him an excellent candidate for the Honoris Causa Doctorate of Jan Kochanowski University in Kielce. By accepting this award Professor Kövecses becomes a member of our academic community. We accept it with great joy and hope for fruitful scientific cooperation.

Ad multos annos!

A handwritten signature in brown ink, appearing to read 'Marek Ruszkowski', enclosed in a light blue rectangular border.

Professor Marek Ruszkowski

Review

of scholarly output of Professor Zoltán Kövecses in connection with the motion of conferring upon the Professor the honoris causa doctorate of Jan Kochanowski University in Kielce

Writing a review of the scientific output of Professor Zoltán Kövecses is not a simple task. The number of his academic publications evokes both timidity and admiration: several monographs and countless articles – over a hundred in each of the two languages in which the Professor writes his works: English and his native Hungarian.

Professor Zoltán Kövecses graduated from Eötvös Loránd University in Budapest in 1972. His earliest publications came from the first years after his graduation and set the direction of the future development of scientific interests of the Professor, who was to become one of the most prominent European representatives of cognitive linguistics. The reflections on the role of sport as a model of everyday life (presented in articles written in Hungarian in the years 1975 and 1976) led to more general reflections on the semantics of sport (1976). Semantics, and broader – semiotics, were to become the main area of research of Zoltán Kövecses and the interest in the theory of prototypes (which he wrote about in the article “Texts and the prototype theory of meaning”

published in 1978) naturally directed him towards cognitive linguistics, a trend emerging at the beginning of the 1980s.

In his monograph *Metaphors of Anger, Pride, and Love. A Lexical Approach to the Structure of Concepts*, published in 1986, we can find a reference to the classic work of George Lakoff, published one year later [sic!], which was a comprehensive description of the cognitive theory of metaphor created by the American. The presence of this reference shows that Kövecses had known the monumental book of Lakoff before it appeared in print. The cooperation between the two scientists resulted in a joint publication (*The Cognitive Model of Anger Inherent in American English*, 1987), which reached a prominent position in the world of science, becoming a source of inspiration for many researchers, also in Poland (see e.g. works by Agnieszka Mikołajczuk or Iwona Nowakowska-Kempny).

At the time of publishing his first monograph written in the spirit of cognitive linguistics its author was already a recognized scholar who conducted research on metaphor as a language tool used to express emotions. The book contained numerous references to the works of prominent representatives of cognitive linguistics – the Professor knew many of them personally and consulted his book with many of them. In the introduction, he mentioned world-famous scientists such as Wallace Chafe, Charles Fillmore, Paul Kay, George Lakoff, Ferenc Kiefer, and Jef Verschueren – also known to Polish linguists – with whom he worked, also

during his study visits in the United States. And there were quite a few of those visits. Zoltán Kövecses worked with, lectured and conducted classes for students at many American universities: the University of Nevada in Las Vegas, the University of Rutgers, the University of Massachusetts-Amherst and California State University in Los Angeles and Berkeley.

His visits in the USA resulted in a number of publications which expressed Professor's interest in language and its teaching methodology. In 1996, an overview of the main social, geographical and ethnic variations of American of English (*Az Amerikai Angol. The Voice of America*) was published in Hungarian for Americanists and four years later, in Canada, the book entitled *American English. An Introduction* (2000), in which the differences between the various varieties of English American were shown in a broad cultural and historical context. In the same year, in Budapest, the next book in the series *Bridge One: British and American Differences for Learners of English* appeared. Individual chapters were devoted to the systemic differences between the two varieties of the language; each chapter was followed by exercises and completed with tape recordings and a dictionary.

The works devoted to the varieties of English and language acquisition apparently deviate from the mainstream scientific interests of Professor Kövecses but this is really only an apparent discrepancy: a broad context in which the author shows the different varieties of English in the United States and their cultural background as well as the link

to the cognitive processes fit into the cognitive theory of language, which is a framework of the Professor's scientific research. In the years 2000–2008, in contributed volumes related to the use of cognitive linguistics in the teaching of foreign languages, a number of articles of Professor Kövecses, presenting to language teachers some ways of using instruments of cognitive linguistics to teach idioms (“A cognitive linguistic view of learning idioms in an FLT context” in German series LAUD, 2000) and vocabulary (“Metaphor in vocabulary teaching”, 2008; “Using Conceptual Metaphors and Metonymies in vocabulary Teaching”, 2008, both co-authored with Hungarian researchers Mart Beréndi and Szilvia Csábi) were published. These works have, in my opinion, a particular value: they are one of the first successful attempts to apply the theory of cognitive linguistics and the model of grammar based on it in language teaching.

The same trend is present in the works of Professor Kövecses as a lexicographer. Also in this field, he has considerable achievements. In the years 1989–2003 he published dictionaries of slang – English-Hungarian and Hungarian-English (1989, 1991), a four-volume illustrated dictionary of idioms (co-authored, 1998); a dictionary of Hungarian slang (1998), English-Hungarian and Hungarian-English dictionaries (co-authored, 1998, 1999), and, finally, dictionaries of idioms – English-Hungarian (2001), and Hungarian-English (2003). Many of them were reprinted and brought him pres-

tigious awards (Hungarian Quality Award, 2000; Országgyűlési László Prize, 2004).

Among the linguists both in and outside Europe, Professor Kövecses, however, is primarily known as an outstanding researcher studying metaphor. The scope of his study is best described by the title of the monograph of 2006: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*. (The monograph is available in Poland, thanks to the perfect translation of Anna Kowalczewicz-Pawlik and Magdalena Buchta; Kraków, 2011). The aim of the author was to show a complex relationship between language, mind and culture and to find an answer to the question of how we make sense of our experience and how we give it a language form. Applying a theoretical framework developed by the authors of the cognitive theory as well as the language model, the author at the same time focused on the need to expand research including language in the sphere of culture, which was almost entirely overlooked in previous studies. In the monumental monograph the Author discussed many aspects of the process of creating meanings, including categorization, status and ways of organizing human knowledge about the world, and the process of constructing the world based on knowledge, culture and experience. Much of the book was devoted to basic cognitive processes, the study of which is at the heart of almost all the works of the Professor: the mechanisms underlying the sources of metonymy and metaphor.

The cognitive theory of metonymy (developed within the framework of cognitive linguistics by the German researcher Günter Radden, who is a co-author of the pioneering work of Zoltán Kövecses of 1998 and 1999) as well as the theory of metaphor created by George Lakoff and later developed by his students and colleagues, were for a long time of interest to linguists of different periods and orientations. An undeniable merit of Professor Kövecses is the postulate according to which metonymy and metaphor constitute not only the basic cognitive processes available to the human mind but they also have significant cultural and psychological dimensions. Kövecses develops and justifies this postulate in most of his monographs and articles. Even the earliest monograph, published in 1988, shortly after Kövecses was awarded “higher doctorate” from the Hungarian Academy of Sciences for his work *The Language of Love. The Semantics of Passion in Conversational English*, presented a creative combination of all the main points: the creation of meaning and the role of feelings in pragmatically defined communicative context. Metaphor as a basis for studying ways to create concepts of emotions and talking about emotions is the subject of another book, published two years later (1990) and entitled *Emotion Concepts*. The monograph discusses the four emotions: anger, fear, pride and respect. Another work, published in 2000, *Metaphor and Emotion. Language, Culture and Body in Human Feeling* supports the argument that the human mind conceptualizes emotions using the mechanisms of

metonymy and metaphor, deeply rooted in everyday human experience versus everyday reality. Conceptualizations take the shape of specific linguistic expressions. “Metaphors of emotion”, however, emerge from the principles resulting in repeated physical experience and because this experience is largely universal, metaphors, defined in the cognitive model as a “conceptual metaphors”, are also universal. Zoltán Kövecses argues that the universal aspects of the process of metaphorization merge within a single coherent system with cultural aspects and effects of physiological processes in the human body. Such a holistic, multi-pronged approach makes works of Professor Kövecses interdisciplinary, which manifests itself in the diversity of publishing houses where the works are published: it is not only highly specialized *Cognitive Linguistics and Language and Cognition* but also *Cognitive Psychopathology*, literary magazines *Metaphor and Symbol and Language and Literature*, *Semiotica*, *Applied Linguistics*, *Journal of Social and Personal Relationships*, or *Periodica Polytechnica* and *Studia Slavica*.

In 2002 Zoltán Kövecses published another monograph (amended in 2010): *Metaphor. A Practical Introduction*. The book was dedicated to George Lakoff and Mark Johnson, whose already classic monograph *Metaphors We Live By* served him as a source of inspiration. As promised in the subtitle, nineteen chapters included exercises and a list of recommended readings, designed for students and adepts of the cognitive theory of language. The book is a true treasury

of knowledge: the cognitive theory of metaphor is presented against earlier theories and the discussed examples concern not only the everyday language but also literature and poetry (which was the inspiration for the famous research conducted by Peter Stockwell in the field of cognitive poetics), the media, the cinema or art, as well as areas beyond everyday communication: politics, morality, social institutions. Universal metaphors are presented by the author against cultural diversity. While in his work of 1986 Kövecses argued that the metaphor of emotions (anger) create a cognitive model, the work from 2005 showed their cultural and individual circumstances leading to the richness and diversity. The advantage of the book is the presentation of the continuity of thought through references to the classics of linguistics (the theory of semantic fields, Firth, Halliday) as well as a convincing justification of the bold thesis that “no scientific discipline is imaginable without recourse to metaphor”. Exercises force the reader to resort to independent thinking and critical approach to the issues presented – a very rare element in the work of scientists.

The problem of the relation between what is universal in metaphor and what is culturally and psychologically conditioned becomes the main theme of the next monograph, published in 2005, entitled *Metaphor and Culture – Universality and Variation*. In the same year another book, this time in Hungarian, entitled *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe* was published. The crucial ques-

tion asked there was: to what extent and how the idea of metaphor can help understand the culture and society. The premise of the presented reasoning is the conviction that the analysis of the way in which people talk about their feelings can provide knowledge about the structure and content of the concepts that exist in their minds. Assuming that cognitive linguistics too strongly emphasizes the universality as a feature of metaphorization and metaphors, Kövecses argues that while generic metaphors (based on the universal bodily experience) are indeed universal, complex metaphors are in most cases culturally conditioned. As in the earlier monographs, his claims are supported by the data drawn from natural languages belonging to different families (English, Hungarian, Chinese, Japanese, Zulu). He states that creativity in building metaphors involves the search for new sources of metaphors and the diversity in this area includes social, cultural, regional and individual aspects. He searches for the confirmation of his own intuition in the reactions of others – for example his Hungarian students to whom he recommends the translation of metaphor (TIME IS MONEY). Thesis, or manifesto, which states that the crux of the study of culture should be an examination of metaphors used by its members is supported with the examples from American culture. In my opinion the most important contribution to the theory of metaphor is the postulate according to which the metaphor *creates* and not only *reproduces* the cultural model. In support of this statement the author cites examples from

history (Hungarian metaphor LIFE IS FIGHT vs. American metaphor LIFE IS A GAME; Christianity as a background of the metaphor of the Reaper from the Emily Dickinson poem, etc.). As previously, the value of the monograph lies in the close connection between the innovative theoretical thought and the practice of language analysis. It is worth noting that the book contains references to the then developing conceptual integration theory (Fauconnier, Turner). Kövecses sees its advantages (and its superiority over the theory of two domains) as a tool to describe metaphor.

A summary of the ideas of Professor Kövecses on metaphor, its nature, conditions and methods of examination is included in an extensive article entitled “Creating metaphor in context” (2014). Somehow in opposition to the “mainstream” cognitive research on metaphor, Zoltán Kövecses emphasizes the role of contextual factors in the process of creating metaphorical meanings. These factors are in his opinion not only responsible for the process of metaphorization but also affect the shape of the concepts which may not be considered metaphorical. Significantly, the article was published in the first volume of the newly established magazine entitled *International Journal of Language and Culture*, opening as if a new chapter in the study of the relationship between language and culture.

The latest monograph by Zoltán Kövecses, published last year (2015) under the title *Where Metaphors Come From. Reconsidering Context in Metaphor* is in a sense a summary of the

author's long-term contribution to the creative development of the cognitive theory of metaphor. In the present theory, metaphor is a contextual phenomenon *par excellence*. The Author presents an opinion that differs from the cognitive "standards". He sets himself a goal of demonstrating that the context is inherently dynamic and that it is important not only for understanding the "ready" metaphor but also for its creation by the speaker (conceptualizer). What is important is that according to the Professor the context complements the experience (including bodily experience) which is necessary for the emergence of metaphorical expressions in a discourse. As a result, Kövecses undermines the universalist thesis of bodily experience as a source of metaphor. Such an experience is in his opinion an important factor but not the only one. In his view, the speaker creates a metaphor on the basis of not only a bodily experience but also the experience resulting from three other sources: a dynamically changing situational context, "on-line" knowledge drawn from the current discourse and conceptual-cognitive knowledge, accumulated as a result of complex human interaction with the surrounding reality.

It can be firmly stated that theoretical scientific achievements of Professor Zoltán Kövecses are outstanding, fully justifying the request to grant him the title of doctor *honoris causa*. However, their value is not solely based on the creative development of the cognitive theory of metaphor thanks to which the Professor became an unquestionable

world leader. The value of his work also lies in the field of practical application of the theory and its extension to other disciplines. Whereas the second element is generally regarded as referring to a now popular interdisciplinary nature of research, the adjective “applied” is sometimes perceived pejoratively. Quite unjustly, because the value of the theory is, in my opinion, measured by the possibility of its application. The achievements of Professor Kövecses in this particular area certainly deserve attention and recognition. The reflections on sport as a system of symbols, the interpretation of Scripture in terms of general conceptual structures and mechanisms of the human mind should be stressed here together with an article about the diversity of metaphor in the media (“Metaphor variation and media language”, 2006). There is also the original – in the context of cognitive linguistics mainstream – concept of the diachronic variation of metaphor, presented in the article “Embodiment, experiential focus and diachronic change in metaphor” (2006) and thoughts concerning the role of metaphor in psychotherapy (“A cognitive linguistic view on metaphor and therapeutic discourse”, 2001). Finally, there is an analysis of the model of American democracy in the writings of Tocqueville (“Tocqueville’s Passionate <beast>. A Linguistic Analysis of the Concept of American Democracy”, 1994).

The works in the field of language teaching have been mentioned above. At this point, however, attention should be paid to the thematic range of courses offered by the Pro-

fessor to a group of foreign students. There are not only courses related to language and linguistics in the strict sense (*American English, American slang, Introduction to Linguistics*), not just those that correspond to the scientific interests of the Professor (*Metaphor, Metaphor Theory, Metonymy, Cognitive Linguistics, Cognitive Semantics, The Language of Emotion*), but also *The Introduction to Anthropology and Sociolinguistics*. Such an array of courses not only testifies to outstanding scientific interests of the Professor but also to his extensive knowledge and pedagogical experience. The teaching activities of the Professor, moreover, are conducted beyond his home university and the home country. He was the director of the PhD program and supervised doctoral theses at Eötvös Loránd University in Budapest but also at the University of Vienna. He participated as an examiner in the defenses of doctoral dissertations in Budapest, Murcia, Cambridge, Helsinki.

The works of Professor Kövecses are cited by all by cognitive linguists (and not only by cognitive, and not only linguists), in Europe, America and Asia (in 2012, the collection of ten lectures on the role of context in the creation and understanding of metaphors was published in Beijing). They became an inspiration for many young scientists, also in Poland (Agnieszka Mikołajczuk, Anna Bogacz, Bogusław Bierwiazzonek, and many others). Today, when I am writing this text, the ResearchGate index indicates 1,574 citations. He has published works in cooperation with leading

researchers of metonymy (Günter Radden) and metaphor (George Lakoff). Recently, he has expressed his interest in translation, writing about issues related to the translation of metaphor (“Conceptual metaphor theory and the nature of difficulties in metaphor translation”, 2014). This area of research is not difficult for him: the taxonomy of system problems, presented in the form of four categories of linguistic phenomena, is obviously useful for both students of translation as well as critics of translation.

The works of Zoltán Kövecses are simply useful which also proves their value. They are useful for linguists but also for scholars of literature, language teaching methodologists and translation scholars. For those who investigate the intricacies of language, interpreters, psychologists and psychotherapists. For theorists and practitioners. The works of the Professor – and he himself – are also well known in Poland. He participated in several conferences organized by various Polish universities and also lectured Polish students. Recently we were lucky to meet him in Bydgoszcz at a conference on the issues of translation. He gave a plenary lecture, the title of which is a concise summary of his long research work: *Cognition, metaphor, culture*. As always, the audience listened intently just like the Professor who listened to presentations of his younger colleagues. He was, like always, modest, interested, asking detailed questions or making insightful comments. As always.

With full confidence I hope that the achievements of the Professor will be the basis for granting him the title of doctor honoris causa of Jan Kochanowski University in Kielce.

Krakow, September 5, 2016

Elżbieta Muskat-Tabakowska
Professor Emerita
of Jagiellonian University in Kraków

Review

of scholarly output of Professor Zoltán Kövecses in connection with the motion of conferring upon the Professor the honoris causa doctorate of Jan Kochanowski University in Kielce

What is cognition? What cognitive operations guide our mind? What is the relationship between the mind and the external world, between language and cognition, between culture and language? What is truth? What is meaning? This is a list of just some of the questions that for years has been asked by Zoltán Kövecses, professor of Eötvös Loránd University in Budapest. These are fundamental and deeply humanistic questions. They concern man, his interaction with the environment, the relationship between the mind and the body and the relationship between language and culture.

These questions are not new. They have accompanied man for a long time. However, formulated by Professor Kövecses on the basis of the so-called theory of conceptual metaphor, they take on a new meaning, a new cognitive dimension. It is because Professor Zoltán Kövecses is a co-author, together with George Lakoff and Mark Johnson, of a very important trend in the modern world linguistics, namely the above-mentioned theory of conceptual metaphor.

Generally, according to George Lakoff and Mark Johnson (*Metaphors We Live By* (1980)), metaphor for most people is the center of the poetic imagination and the rhetorical embellishment and therefore something unusual that does not appear in everyday language. Moreover, metaphor is widely regarded as a property of language only, a thing associated with words rather than with thoughts or actions. For this reason, most people believe that we can do very well without metaphor. We, on the contrary, find the presence of metaphors in everyday life, not only in language but also in thoughts and actions. The system of concepts, which usually we use to think and act, is essentially metaphorical.

And next: Concepts that underlie our thinking are not only a matter of intellect but they also guide our daily conduct without excluding even the most mundane details. These concepts give shape to what we perceive, to how we are doing in the world around us and how we relate to other people. In this way, our system of concepts plays a major role in determining our daily reality. If it is true that our system of concepts is largely of metaphorical character, then the way we think, what we experience and what we do every day is largely a matter of metaphor.

We should also add that what we experience and what we do every day is also largely culturally determined. It is the

cultural context that defines the framework of our knowledge and gives, through conceptual metaphors, the sense of reality that we experience and to which we react through our emotions.

The list of books and articles written by Professor Kövecses and devoted to the problems of cognition through language and culture and through conceptual metaphors, is impressive. The publications of Professor Kövecses appear in the most prestigious publication houses worldwide. The books include *Where Do Metaphors Come from? Reconsidering Context in Metaphor*, 2015; *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor In Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990.

To be able to fully appreciate the contribution of Professor Zoltán Kövecses to contemporary research on language, cognition and culture, it seems necessary to present a broader philosophical and methodological background for contemporary research on cognition.

Cognition, according to Ronald Langacker (*Cognitive Grammar. Introduction*, 2008):

is embodied. It is associated with the processing activity in the brain, which is a part of the body, which in turn is a part of the world. At the most basic level we interact with the world through our senses and physical actions. Of course,

there are other levels – much of the world in which we live was established as mental and social structures. But whether directly or indirectly, the world that we construct and we know is rooted in sensory and motor experience.

Our cognition is therefore of dual nature: cognition “through the senses and physical actions” and through “mental and social structures” and therefore through culture. This second aspect of cognition, cognition through culture, goes beyond the purely sensory and motor interaction. As Langacker puts it:

Everything that takes place in the social or cultural realm and in the realm of the imagination is for us as real and important as the physical events themselves. [...] We [...] interact with the world through memory, anticipation, expectations, generalizations and the contemplating of alternatives. These phenomena, which refer to many variations and levels of mental construction, go beyond the direct experience of the flesh. But they are rooted in it.

In his works, Zoltán Kövecses shows how, through metaphor, “our interacting with the world through memory, predictions and generalizations” develops. An example analyzed by Kövecses in the aforementioned book of 2015 *Where Do Metaphors Come From?* Is the following exchange:

EXAMPLE I

A: You seem much happier than the last time I saw you. You used to be discontented and easily distracted, but now you seem to be contented and at peace with yourself.

B: My wife is an anchor.

As Kövecses observes, quoting David Ritchie, who first analyzed this example, the current lack of concerns and worries is assigned by B to his wife, who creates a sense of security and is “an anchor for him”. The word anchor, however, used in a different context, e.g. such as in the following example, has a completely different meaning.

EXAMPLE II

A: You sound like you’ve become bored with life. You used to be so eager for new experiences, but now the old zest for life seems to have become dulled.

B: My wife is an anchor.

The above examples clearly indicate that there is a close relationship between contextually determined meaning of words (here the word ‘anchor’) and conceptual metaphors, i.e. the relationship between the use of language (words, phrases, sentences, discourse) and conceptualization (mind). This relationship was almost totally overlooked in the initial phase of development of the theory of concep-

tual metaphor. In the already quoted *Metaphors in Our Lives* Lakoff and Johnson accepted that the language usage only indicates the presence of conceptual metaphors underlying our thinking and understanding of the reality. The entire research effort of that period aimed at the description of those metaphors. In this perspective, meaning relations between words (polysemy, homonymy, synonymy, presuppositions, etc.) became a matter of secondary importance. However, as the research on conceptual metaphor developed and began to take into account the rich empirical material, including such as the one found in the above-analyzed examples, it became obvious that contextually determined meaning of words is closely associated with conceptual metaphors.

The crucial question that had to be answered was whether the use of language had an impact on the conceptual metaphor underlying the conceptualization, and if so, what kind of impact it was. According to David Ritchie, who accepted the so-called connectivity theory, the word anchor used in relation to the wife stresses or suppresses, depending on the context, in the short-term memory “facts, ideas, images and emotions”, which involve either a situation in which the wife “inspires the husband” or “inhibit his development”.

Zoltán Kövecses chose a different path of research, following an extremely important trend of the investigation concerning the language, which could be described as “universal and typological”. And so, with respect to the above examples, according to Kövecses the word ‘anchor’

in both examples refers to conceptual metaphors of LIFE IS A JOURNEY (as anchor is associated with travelling (by boat)) and HUMAN RELATIONS ARE PHYSICAL CONNECTIONS (as at their base there are relations, contacts, contacts established, broken, etc.). What distinguishes the two examples is the reference to two different, contextually determined metaphors. While in the EXAMPLE I an additional (third) metaphor is EMOTIONAL STABILITY / STRENGTH IS PHYSICAL STABILITY / STRENGTH (which is suggested by the phrases associated with this metaphor, such as support, dependence on someone etc.), in the EXAMPLE II this metaphor is replaced by the metaphor of LACK OF FREEDOM TO ACT IS LACK OF FREEDOM TO MOVE.

The solution discussed here and adopted by Professor Kövecses allows us to answer two basic questions formulated by modern linguistics: (i) what is the constancy and diversity in language and (ii) what are the similarities and differences between languages.

As for the question (i) the answer is: constancy lies in evoking through discourse similar conceptual metaphors whereas diversity is connected with contextually conditioned separate conceptual metaphors.

In relation to the question (ii) Zoltán Kövecses provides linguists with an extremely effective methodological tool, namely a set of conceptual metaphors, dictated by a particular culture, which allows a comparison of ways of concep-

tualizing concepts in different languages – e.g. the concept of time – in Swahili, Polish or Chinese. Thus, for example, while in Western culture, including Polish, time is often conceptualized in terms of money (TIME IS MONEY), in Chinese culture, time is conceptualized primarily in terms of water (TIME TO WATER).

The research conducted by Professor Zoltán Kövecses fits in the broader context of philosophical and linguistic inquiry in language universals. This movement was initiated in the 17th century by Antoine Arnauld and Claude Lancelot in the grammar of Port-Royal *Grammaire générale et raisonnée* and is represented today by Joseph Greenberg, Noam Chomsky, Anna Wierzbicka, William Croft and others.

It should be emphasized that Zoltán Kövecses offers modern linguistics not only a universal but also precision tool for studying the linguistic and conceptual universality and diversity. He offers a universal tool because, as it has already been mentioned, by applying the methodology created by Kövecses on the basis of the theory of conceptual metaphor we can conduct comparative studies on the conceptualization of concepts in different languages. He also offers a precision tool because it enables the researchers to form close relations between language and conceptual metaphors.

This precision, and even the piety in the treatment of linguistic material, can be seen in the studies conducted by Professor Kövecses practically from the beginning of his scientific work. Personally, I think that the study by Professor

Kövecses of 1986, *Metaphors of Anger, Pride and Love. A Lexical Approach to the Structure of Concepts* (which unfortunately has not been translated into Polish), is to be “rediscovered” by lexicologists and lexicographers. In the study, Professor Kövecses describes the metaphorical and metonymic relationships that underlie the concepts of ANGER, PRIDE AND LOVE, demonstrating clearly that these concepts, through metaphorical implications first described by Lakoff and Johnson, are linked together by means of peripheral conceptual metaphors. However, what definitely goes beyond the Lakoff and Johnson’s “canon of conceptual metaphor” is in my opinion a very successful attempt made by Professor Kövecses at establishing associations between lexical meanings and with conceptualizations. Professor Kövecses shows in his study, looking at the examples of words such as *anger*, *love* and *pride*, how traditional polysemous and synonymous relations between these words can be described by means of conceptual metaphor and metonymy. I believe that the study of Professor Kövecses should be a required reading for every young student of lexicography and lexicology.

There is no doubt that the books of Professor Kövecses should be, and in many cases are (at least at university courses in linguistics in Poland), a must-read for students of linguistics, literature and cultural studies. It needs to be stressed again that the books of Professor Kövecses concern the fundamental issues concerning man, including cognition through language and culture. They are characterized

by elegance, clarity and the discipline of argumentation. It is impossible not to agree with Charles Forceville, who characterizes the book by Kövecses of 2002. *Metaphor. A Practical Introduction* (*Journal of English Linguistics* 2003 31: 2):

Given the extensive, multi-threaded research in this area [i.e. in the field of metaphor – H.K.] as well as many far-reaching proposals on this matter, there was a need to develop a good introduction to the said problems. Lakoff and Johnson's book of 1980 remains the first, but relatively difficult study in this field, which students read. No study or elaboration which has appeared since then takes into account the diversity of trends in the research on metaphor that have emerged over the last twenty years. The book by Kövecses fills this gap. In seventeen clear chapters Kövecses proposes a crash course in linguistics and cognitive semantics. He shows in a convincing way why it is worth conducting research on metaphor. He provides many examples previously analyzed by experts in the field, discusses the different types of metaphors and other tropes. The last chapter of the book is devoted to "the bloom on a metaphorical tree" – a theory of conceptual amalgams, developed by Fauconnier and Turner. [...] The style and the intellectual level of the book are the balance between the assimilability of arguments and the intellectual stimulation of young minds of students to whom this book is addressed. [...] The author never loses sight of the teaching duties. Each chapter provides a brief summary and some "recommended

further reading” [...] What is also important is that each chapter contains a series of exercises with the key [...]. The exercises are really useful.

Professor Kövecses is invited to conduct specialized courses and seminars at many American and European universities, including the University of Nevada, Rutgers University, the University of Massachusetts at Amherst, Hamburg University, Odense University, the University of California at Berkeley, the University of Durham (Great Britain), the University of Heidelberg (Germany), or the University of Diderot in Paris.

He is one of the four editors of the international journal *Metaphor and Symbol*, published by Lawrence Erlbaum Publishers in the USA, an advisor to the chief editor of the prestigious journal *Cognitive Linguistics* and many other international journals in linguistics.

Professor Kövecses is a well-known lexicographer, author of several Hungarian-English dictionaries. In 2004, he received a prestigious Országh László Prize for his achievements in the field of lexicography.

It is impossible to list all the international conferences in which Professor Kövecses participated as a plenary speaker. However, we should emphasize his presence at many numerous international conferences organized in Poland, including the International Conference of the Polish Cognitive Society in Częstochowa in 2014.

In conclusion, I wish to emphasize that the motion of the Board of the Faculty of Humanities at Jan Kochanowski University granting Professor Zoltán Kövecses the title of doctor honoris causa of Jan Kochanowski University, the highest award that can be granted by a university, is fully justified. Professor Zoltán Kövecses is a linguist of international renown. His works have had a significant impact on the development of linguistic research on language, cognition and culture in the world. With all the conviction I support the motion of the Faculty Board to confer the honoris causa doctorate of Jan Kochanowski University upon Professor Zoltán Kövecses.

Lublin, July 7, 2016

Professor Henryk Kardela, PhD, hab.

Motion

*of the board of the faculty of humanities of Jan Kochanowski
University to confer the honoris causa doctorate upon Professor
Zoltán Kövecses*

Motion of the board of the faculty of humanities of Jan Kochanowski University to confer the honoris causa doctorate upon professor Zoltán Kövecses

We kindly request the Board to accept the motion to confer the honoris causa doctorate of Jan Kochanowski University upon Professor Zoltán Kövecses.

Professor Zoltán Kövecses is a distinguished cognitive linguist of unquestioned scientific achievements. For many years, he has worked as a professor of linguistics at the Department of American Studies at Eötvös Loránd University in Budapest. His interests focus primarily on the linguistic concept of metaphor and on the relationship between language, mind and culture. In his works, he undertakes the issues related to the conceptualization of emotions, metaphor, idiomaticity, American slang and American English. He is particularly interested in cognitive processes which play a significant role in culturally determined formation of meanings. The researcher assumes that it is the meaning that is constituted as an indispensable component of culture.

He shows the role of cognitive processes in giving meaning to the surrounding world, in the description of the language and in explaining social and cultural phenomena. He pays attention to the importance of meaning as the construct dependent on physical, cultural and social experience. Professor Zoltán Kövecses believes that the basic task of cognitive linguistics is the creation of the description of the mind embodied and co-created by the culture in relation to language and culture. He deals with the theory of metaphor variation in its inter- and intracultural aspects and also with how metaphor can facilitate the understanding of culture and society.

Professor Kövecses is the author of a book published in Poland *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie* (2011) [*Language, Mind, and Culture. Practical Introduction*], which was received with great appreciation by Polish linguists. This work is a sort of guide to cognitive linguistics. It shows the versatile possibilities of the use of cognitive linguistics in the study of the human ability to create meaning in and beyond language and in the widely understood culture.

Professor Kövecses collaborates with world-renowned cognitive linguists, George Lakoff, Mark Turner, and Ronald Langacker. He participates in the scientific life of the Polish cognitive communities being frequently invited as a plenary speaker to conferences organized by the Polish Society of Cognitive Linguistics. He also cooperates with linguists from Jan Kochanowski University in Kielce.

Professor Zoltán Kövecses has great achievements in lexicographical work. He is the author of several Hungarian-English and English-Hungarian dictionaries (Professor László Országh Award in 2004 and the Quality Award in 2000). He actively participates in international scientific life: he was a scholar of Fulbright Foundation, the American Council of Learned Societies and the Hungarian Academy of Sciences.

His works, published in English by prestigious publishing houses, have become an indispensable part of the world linguistics. They include: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988.

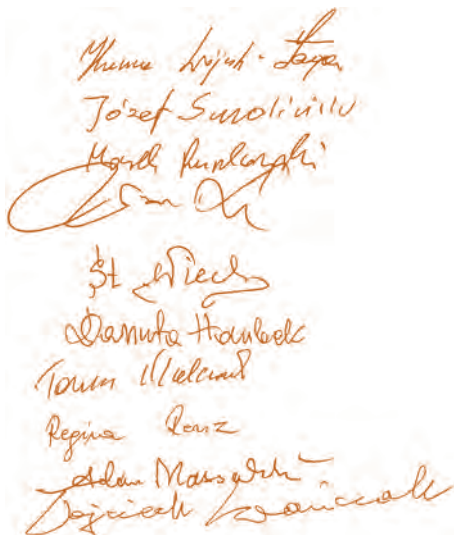
Professor Kövecses is a member of scientific boards of many well-known scientific journals, such as *Cognitive Linguistics* or *Metaphor and Symbol*. He has taught at several American and European universities: University of Nevada at Las Vegas, Rutgers University, the University of Massachusetts at Amherst, Hamburg University, Odense University, the University of California at Los Angeles, and the University of California at Berkeley.

The scientific achievements of Professor Zoltán Kövecses, his position in European and world linguistics, the number of citations of his work and his teaching achievements support

the motion to confer the title of doctor honoris causa of Jan Kochanowski University upon the Professor.

We propose that the scientific achievements of Professor Kövecses be reviewed by Professor Elżbieta Muskat-Tabakowska and Professor Henryk Kardela. The laudatory speech shall be delivered by Professor Marek Ruszkowski.

Signed by:

Anna Wyżub-Lajda
Józef Szustowski
Henryk Kardela
Marek Ruszkowski
Elżbieta Muskat
Danuta Hrabiec
Tomasz Wieland
Regina Lenz
Adam Maszyński
Dorota Krawczyk

Kielce, April 4, 2016

Kielce, 7th April 2016

Dear Professor Zoltán Kövecses,

I would like to inform you that on 4th April 2016 a group of professors of the Faculty of Humanities of the University of Jan Kochanowski in Kielce submitted to me a proposal to launch the procedures to award you the Honoris Causa Doctorate in recognition of your outstanding academic achievements.

Therefore I kindly request you to accept this honorary title which will be a real honor and distinction for our academic community.

I gratefully accept the proposal.

Zoltán Kövecses

Yours faithfully,

Janina Deltus

Motion

of His Magnificence Rector Professor Jacek Semaniak to confer the honoris causa doctorate of Jan Kochanowski University upon Professor Zoltán Kövecses, submitted at the meeting of the Senate on November 24, 2016

I am pleased to bring to the Senate the motion to confer the title of doctor honoris causa of Jan Kochanowski University upon the eminent linguist and cognitive scientist, whose work enriches the global scientific achievements. For the first time in the history of our university the title will be awarded to a scientist from abroad.

The research and works of Professor Zoltán Kövecses are published by prestigious publishing houses. Among the most important publications we should mention more than 90 scientific articles and 16 monographs, among which it is worth mentioning: *Language, Mind, and Culture. A Practical Introduction*, 2006; *Metaphor in Culture. Universality and Variation*, 2005; *Metaphor. A Practical Introduction*, 2002; *Metaphor and Emotion*, 2000; *Emotion Concepts*, 1990; *The Language of Love*, 1988. The books by Professor Kövecses were the subject of more than 30 reviews in international scientific journals.

Conferring the honoris causa doctorate upon to Professor Zoltán Kövecses is a great event in the history of Jan Kochanowski University, especially as we will honor the eminent linguist in recognition of his outstanding scientific and research activities.

RECTOR

A handwritten signature in dark ink, reading "Jacek Semaniak". The signature is written in a cursive style with a large initial 'J'.

Professor Jacek Semaniak

Wydawnictwo
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
Kielce 2017

Uniwersytet
Jana Kochanowskiego
w Kielcach